

Täysistunto

Torstai 7.10.2021 klo 15.59—19.15

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 19.15.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.59—17.59) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.59—19.15).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän myös niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ja samalla pyydän, että tähän saliin laskeutuu rauha keskustelun ajaksi.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

2.1. Suullinen kysymys EU:n elpymispaketista (Jani Mäkelä ps)

Suullinen kysymys SKT 168/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.00 **Jani Mäkelä ps:** [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Painakaa nappia puolitoista sekuntia.

Nyt toimii mikki. — Arvoisa puhemies! EU-komission puheenjohtaja von der Leyen kävi kiittämässä suomalaisia kuuliaisuudesta EU-velkapaketin maksumiehinä. Median mukaan hänen ja pääministeri Marinin henkilökemiat toimivat. Ihmevän se olisikin, jos kemiat eivät toimisi yli 4 miljardilla veronmaksajien rahaa. Komissio toteaa virallisessa tiedotteessaan, että ”2,1 miljardia euroa tukea, jota ei tarvitse maksaa takaisin”. Suomalainen veronmaksaja kylläkin on ottanut 6,6 miljardia velkaa tuohon pakettiin, ja se pitää maksaa takaisin sentilleen. Ymmärrätekö te, mitä me voisimme tehdä yli 4,5 miljardilla, mikä tässä tulee takkiin? Samaan aikaan yritätte nipistää poliisilta kymmeniä miljoonia ja joudutte perääntymään siitä nolosti. Euroopassa asiansa huonosti hoitaville maille lähetätte tuhansia miljoonia. Kysynkin pääministeriltä: Jos tulee uusia paketteja, aikooko hallitus suostua niihin? Viime keväänä luvattiin, että tämä elpymispaketti on ainutkertainen. Mitä sanotte, jos tulee uusia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.01 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä elpymisväline on ainutkertainen, poikkeuksellinen väline, koronakriisin myötä käyttöön otettava, jolla uudistamme eurooppalaisia talouksiamme ja talouden rakenteitamme. Iso osa tästä elpymisvälineestä, niin Suomessa kuin muualla Euroopassa, tullaan käyttämään tietenkin puhtaampiin teknologioihin, siihen, että meidän yhteiskuntamme muuttuvat ilmastollisesti kestävämmiksi, digitalisaatioon, siihen, että meidän yhteiskuntamme uudistetaan digitaalisemmiksi. Tätä kautta vahvistetaan paitsi suomalaista myös yhteistä eurooppalaista kilpailukykyä. On ensiarvoisen tärkeää, että selviämme koronakriisistä ja satsaamme vahvasti talouksiemme uudistumiseen tulevaisuuden kannalta keskeisillä osilla.

Mitä tulee poliisin määrärahoihin, niin tässä edustajan kysymyksessä oli asiavirhe. Hallitushan ei ole suinkaan nipistänyt talousarvioesityksessään poliisien rahoituksesta itse asiassa verrattuna tähän vuoteen. Alkuperäisessä talousarvioesityksessäkin poliisien määräraha olisi kasvanut, [Puhemies koputtaa] ja nyt lisätalousarvion myötä ohjaamme vielä lisää rahoitusta poliisille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

16.02 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime keväänä valtiovarainministeriö vakuutti meille, että Suomen osuus elpymisvälineestä on 2,7 miljardia euroa ja maksaisimme sinne 6,6 miljardia euroa sisään. Nyt komissio ja hallitus yhdessä hehkuttavat, että tulossa olisikin vain 2,1 miljardia eli 600 miljoonaa vähemmän. Kuinka tässä nyt näin kävi? Puhuttiinko eduskunnalle muunneltua totuutta?

Edellisellä kyselytunnilla valtiovarainministeri Saarikko myönsi, että paketti perustuu yhteisvelkaan. Yhteisvelkaa ei kuitenkaan EU:ssa pitänyt voida ottaa. Eurooppaministeri Tuppuraisen mielestä se ei kerta kaikkiaan käy, ja entisen pääministeri Sipilän mielestä yhteisvelasta pitäisi järjestää kansanäänestys. Kuitenkin näin näyttää käyneen, eikä kansanäänestystä kuulu missään. Kysynkin nyt hallitukselta: Onko EU ottanut yhteisvelkaa, kyllä vai ei, ja jos on, miten Suomi on voinut suostua sellaiseen, minkä EU:n säännöt kieltävät ja mitä päähallituspuolueiden vaikuttajat ovat sanoneet mahdottomaksi? Ja mihin katosi viime keväästä 600 miljoonaa suomalaisten rahaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.03 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, otamme yhdessä lainaa, jonka satsaamme esimerkiksi näihin investointeihin, joita edellisessä puheenvuorossani kuvasin, mutta me emme ole yhteisvastuullisesti vastuussa kaikesta tästä velasta. Itse asiassa Suomen ansiosta ja Suomen toiminnan johdosta me olemme neuvotelleet tähän tarkkarajaisuuden ja myös sen, että kullakin jäsenmaalla on vastuu vain siitä omasta osuudestaan tämän kokonaisen velan osalta. [Ville Tavion välihuuto] Nämä ovat olleet muun muassa perustuslakivaliokunnan meille asettamia tarkkoja ehtoja, ja näitä me olemme edustaneet 2020, kun tätä isoa kokonaisratkaisua on neuvoteltu. Eli Suomikin on vastuussa siitä omasta osuudestaan tässä kokonaisuudessa. Emme ole yhteisvastuullisesti vastuussa ikään kuin koko tästä lainamäärästä, vaan jokainen jäsenvaltio vastaa omalta osaltansa. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

16.04 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuo pääministerin lausuma on kyllä aikamoista puppua. [Välihuutoja] Jos Italia tai Kreikka joutuisi ajautumaan maksukyvyttömyyteen, niin kuka niiden velat sitten maksaa, joulupukkiko? Jonkunhan ne velat on maksettava. Eli kyllä Suomella on vastuunsa, myös euron kautta muilla euromailla on vastuu, ja niiden aikaisempien tukipakettien osalta on vastuu.

Mutta nyt kun tätä rahaa jaetaan näin autuaasti ja oikein Euroopan komission puheenjohtaja ilmoittaa meille, nöyrille alamaisilleen, että ei tarvitse edes maksaa takaisin, niin tahdon kysyä hallitukselta aika helpon kysymyksen. Me on luettu, mihin ne kaikki, Italia ja Kreikka ja Espanja, nämä maat, jotka suomalaisten veronmaksajien rahaa tässä paketissa saivat, sitä käyttävät: ne käyttävät sitä oman kansansa ostovoiman parantamiseen, ne laskevat veroja. Nyt ollaan luettu, että Kreikka antaa 150 miljoonaa tukea sähkön hintoihin kuluttajille ja Italia on antamassa jopa miljardin. Kysymys: 7 miljardia euroa [Puhemies koputtaa] veronmaksajien rahaa — paljonko meni Suomessa pienituloisille ja eläkeläisille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

16.05 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, eduskunnan on tietenkin mahdollista käydä budjettikeskustelua, ja kun me katsomme ensi vuoden talousarviota, niin me itse asiassa näemme, että vaikkapa sosiaali- ja terveydenhuoltoon, koulutukseen, sosiaalietuuksiin menee huomattavasti enemmän rahaa kuin on tässä kuvattu osuus.

Mutta mitä tulee sitten tähän pakettiin, niin asia ei ole aivan kuten edustaja Tavio tässä kuvasi, vaan kyllä, me olemme vastuussa siitä omasta osuudestamme, kuten aikaisemmin kerroin. Mikäli sitten tulisi sellainen tilanne, että jokin jäsenmaa ajautuisi tilanteeseen, että se ei pystyisi omaa osuuttansa hoitamaan, niin siinä tilanteessa realistinen näkymä on se, että tästä asiasta käytäisiin EU:n parissa keskustelua, neuvotteluja. Mutta sanoisin näin, että me olisimme paljon vaikeammassa tilanteessa kuin vain siinä, jos tällainen tilanne tulisi eteen. Se vaatisi todennäköisesti uutta neuvottelua, [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] tämän asian perkaamista yhdessä. Mutta me olemme toteuttaneet niitä perustuslakivaliokunnan huomioita, joita meille on annettu, [Puhemies koputtaa] niitä edustaneet neuvotteluissa.

Mitä tulee tähän edustaja Mäkelän aikaisempaan... [Perussuomalaisen ryhmästä: Et vastannut kysymykseen!] Pahoittelut, [Puhemies: Aika!] en siihen äsken ehtinyt vastata...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ettekä nytkään. [Naurua]

...mutta ehkä myöhemmin... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko.

16.07 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onneksi tämä kestää koko tunnin ja voimme täydentää vastauksiamme.

Haluan jatkaa tästä pääministerin vastauksesta edustajan kysymyksen ikään kuin toiseen osaan, huomioihinne siitä, mihin muut maat käyttävät tätä rahaa, ja se on sinänsä aivan perusteltua ja tärkeää keskustelua. Siksi haluan tuoda esiin tavan, jolla nämä kunkin maan, mukaan lukien Suomen, suunnitelmat rahankäytöstä käsitellään. Ne ruoditaan erittäin tarkkaan läpi. Myöskin Suomessa me käymme läpi valtiovarainministeriön virkakunnan johdolla joka ikisen maan suunnitelman. Ja joka ikisen maan suunnitelma erikseen myös hyväksytään. Aivan kuten nyt tässä Suomen tapauksessa, komissio esittää näkemyksensä ja valtiovarainministereiden EU-yhteiskokous tuon sitten ratkoo. Kaikki suunnitelmat on arvioitu. Tähän asti kaikkien maiden suunnitelmat on myös hyväksytty. Ja erittäin iso osa paineesta tulee myös meidän osaltamme siihen, että ne suunnitelmat myös toimeenpannaan hyvin. Mutta on aivan oikeutettua kysyä, mihin muut maat rahansa kohdentavat, ja tähän kohdistuu [Puhemies koputtaa] myös tarkka seuranta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

16.08 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi saa nyt tästä 2,1 miljardia mutta budjettikausilla sitten maksaa yli kolminkertaisesti tämän saman rahan. Mutta jos ajatellaan tätä talouskehitystä Euroopassa ja koko sitä keskustelua, niin nythän ollaan lieventämässä nimenomaan finanssipolitiikan sääntöjä Euroopassa, alijäämänsääntöjä ja sitten velkaosuussääntöjä. Tämähän on tietysti Suomelle huono juttu, koska jo ihan ar-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

kijärjelläkin pystyy päättelemään ja ennustamaan sen, että nimenomaan halu ja oikeastaan vaatimuksetkin tulonsiirroille ja uusille yhteisvastuulle tulevat todennäköisesti vain kasvaamaan. Nyt kysyisin ministeriltä: näettekö tämän kehityssuunnan huonona, ja mikä teidän kantanne itse asiassa on näihin Euroopan finanssipolitiikan löysentämisiin, mistä nyt puhutaan paljon?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri, olkaa hyvä.

16.09 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri varmasti tähän kysymykseen täydentää.

Mutta nyt siihen edustaja Mäkelän aiemmin esittämän kysymyksen ensimmäiseen osaan, koska mielestäni se ansaitsee vastauksen. Kyse oli siis siitä, minkä takia tämä arvio on muuttunut siitä, mikä tämä Suomen saanto-osuus on. No, sehän johtuu tietenkin siitä, kuten eduskuntakin on halunnut, että osa tästä rahoituksesta tulee talouskehityksen seurauksena vuosilta 2020—21 eli tästä koronan aiheuttamasta taloudellisesta kuopasta. Osa tästä rahoituksesta arvioidaan tämän kehityksen kautta. Toinen osa tästä rahoituksesta on arvioitu ennen koronakriisiä olleen talous- ja työllisyyskehityksen kautta, ja eduskuntakin on halunnut ja itse asiassa perussuomalaisen puolue on halunnut, että vieläkin isompi osa olisi pitänyt arvioida nimenomaan koronakriisin ja sen jälkeen olevan talouskehityksen osalta. Tämä vaikuttaa siihen lopulliseen summaan, minkä Suomi tulee saamaan. Itse asiassa tämä arviointi on vielä kesken, eli me emme tiedä vielä tälläkään hetkellä tarkalleen, mikä se Suomen osuus tulee olemaan, vaan se selviää vasta siinä vaiheessa, [Puhemies koputtaa] kun näemme, miten talous on näinä vuosina kehittynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.10 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kokonaisarvio, kuten pääministeri hyvin totesi, tehdään todennäköisesti ensi kesänä siitä lopullisesta summasta talouskehityksen nojalla.

Kysymys koski myös ikään kuin sitä, mitä Euroopassa on koronakriisin jälkeen, minkälaiseen taloudelliseen maisemaan haluamme Eurooppaa viedä. No, ensinnäkin on hyvä todeta, että Eurooppa on ahtaassa raossa kehittyvän Kiinan ja Yhdysvaltojen rinnalla. Meidän pitää maanosana pärjätä ja Suomen osana sitä, miettiä Suomelle ne erityisvastuut, missä me olemme erityisen hyviä. Mutta sitten myös EU:ssa tarvitaan talouden säännöstöä. Se säännöstö, ikään kuin reunaehdot sille, on ollut hyllyllä korona-aikana, ja nyt palautuu keskustelu siitä, kun vuoden 22 päättyessä tämä poikkeusaika loppuu, millaisina ne säännöt palaavat. Ja Suomen kanta EU-selonteonkin nojalla on se, että säännöstöjen perusrakennetta, perussopimuksien muuttamista, Suomi ei kannata.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.11 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa me yhdessä olemme päättäneet edellyttää, että elpymisväline pidetään poikkeuksellisen ja kertaluonteisena, sellaisena kuin sen näimme, ja että Suomi edellyttää jokaisen jäsenen vastuuta omista veloistaan siten, että se luottomarkkinoilla määräytyvä riskilisa yl-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

läpitää kurinalaisuutta ja riskien vähentämistä kussakin jäsenmaassa. Nyt kysyn pääministeriltä: Miten te varmistatte, että nämä eduskunnan ”eduskunta edellyttää” -muodossa hyväksymät ponnet todella toteutuvat? Millä taktiikalla lobbaamme, että Euroopassa saadaan aikaan tilanne, jossa yksittäinen jäsenmaa voidaan asettaa maksukyvyttömäksi? Silloin me voimme todella edetä siihen, että markkinat tietävät joutuvansa ottamaan riskiä siitä, jos Italia ylivelkaantuu, Kreikka ylivelkaantuu tai Espanja ylivelkaantuu, ja että se maksuosoite ei ole täällä Helsingissä [Puhemies koputtaa] vaan kulloinkin riskin ottaneella sijoittajalla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.12 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietenkin, kun me katsomme Euroopan unionin jäsenmaiden talouksia, oleellista siellä kuten myös Suomessa on se, että talous kasvaa, työllisyys paranee. Sitä kautta maiden taloudet ovat vakaammalla pohjalla ja sitä kautta voidaan myös velkakestävyyttä parantaa.

Me edustamme totta kai niitä eduskunnan ottamia kantoja ja linjoja, joita täällä on otettu. Olemme näihin lausumiin perehtyneet ja ilman muuta niitä edistämme Euroopassa. Esimerkiksi kun me katsomme tätä talouspolitiikan kehystä ja tulevia sääntöjä, niin nämä kysymykset ovat siinä keskustelussa esillä. Me haluamme, että jokainen jäsenmaa on kestäväällä taloudellisella tolalla, me haluamme, että jokaisella jäsenmaalla on velkakestävyyttä niin, että kun — ja toivottavasti ei, mutta todennäköisesti kun — tuleviakin kriisejä tulee, niin olisimme yhdessä paremmin varautuneita. Me kyllä olemme nämä huomioineet ja toimimme näiden mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

16.13 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni päälle. Painakaa puolitoista sekuntia, niin se lähtee.

Arvoisa puhemies! Kiitos opastuksesta. — Oikeastaan jatkan tätä edustaja Mykkäsen kysymystä: Olennaistahan on se, mitä tapahtuu tästä eteenpäin. Nämä eduskunnan lausumat, jotka olivat keskeinen osa sitä ratkaisua, minkä eduskunta teki, mielestäni ovat kyllä hyvin lähellä sitä kirjettä, jonka valtiovarainministeri Saarikko allekirjoitti yhdessä muiden niin sanottujen nuukien maiden kanssa. Itse käyttäisin niistä kyllä nimitystä ”vastuullisen talouspolitiikan maat”. Mutta minulle on kyllä jäänyt epäselväksi, ja luulen, että aika monelle muullekin, onko koko Suomen hallitus tämän linjauksen takana, ja haluankin nyt kysyä pääministeriltä: onko niin, että koko hallitus on tämän Saarikon lähettämän kirjeen takana ja kunnioittaa myös niitä eduskunnan antamia reunaehtoja sille, että tuo elvytyspäättös aikoinaan tehtiin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

16.14 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai Suomen hallitus kunnioittaa eduskunnan tekemiä linjauksia kaikessa toiminnassaan. [Eduskunnasta: Entäs se kirje? Ja sitten se kysymykseen vastaus?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.15 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! EU:n elpymispakettia sanottiin poikkeuksellisen ja vakavan koronavirusepidemian ainutkertaiseksi ja toistumattomaksi korjauskeinoksi, kuten pääministerikin äsken puheenvuorossaan, ja siksi tarvittiin yhteisvelkaa, tulonsiirtoja, lahjoituksia. Perussuomalaiset eivät kuitenkaan nielleet tätä syöttiä koronasta ainoana perusteluna. EU:lla nimittäin on taipumuksena edetä velka- ja tulonsiirtounionin suuntaan, vaikka se edelleen virallisesti ei ole Suomen kanta.

Viime viikkoina energiakriisin ja nousevien sähkö- ja kaasulaskujen myötä Euroopasta on alettu kuulla vaatimuksia myös EU-tason tukipaketeista. Samaa sanoo neuvoteltavana oleva EU:n ilmastopaketti — maksujen jakamista ja tulonsiirtoja jäsenmaiden kesken. Kysyn: mikä on hallituksen kanta EU-tulonsiirtoihin ja ylikansalliseen tukipakettiin, [Puhemies koputtaa] mikäli sitä seuraavaksi esitetään ilmastomuutoksen vuoksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.16 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tästä elpymisvälineestä: Iso osa rahoituksesta kohdennetaan nimenomaisesti ilmastotoimiin, niihin investointeihin, joilla me uudistamme yhteiskuntiamme ilmastollisesti kestäväksi, eli tämä ilmastokokonaisuus on vahvasti sisäänrakennettu [Perussuomalaisten ryhmästä: Vastaisitteko?] tähän elpymisvälineeseen. Siellä on muitakin ehdollisuuksia, muun muassa oikeusvaltioehdollisuus on yksi, ja monia muitakin ehdollisuuksia.

Mutta mitä tulee sitten keskusteluun siitä, olemmeko me kehittämässä unionia ikään kuin tulonsiirtojen suuntaan, niin on kuitenkin hyvä havaita, että tässä monivuotisessa rahoituskehysmenettelyssähän — joka on ollut pitkään käytäntö ja josta me olemme neuvotelleet, joka on itse asiassa isompi kokonaisuus kuin tämä elpymisväline — on kyse siitä, että toiset maat, jotka ovat vauraampia, maksavat enemmän, ja sitten toiset maat, jotka eivät ole vielä niin vauraita, maksavat vähemmän ja saavat enemmän. Perussuomalaiset olivat viime hallituksessa, ja yhtä lailla tuolloinkin toimittiin monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa. Tämä ei ole uusi asia, [Puhemies koputtaa] ja tietenkin voimme aina käydä keskustelua siitä, millä tavalla tätä pitäisi kehittää, [Puhemies: Kiitoksia!] mutta ei ole sinänsä poikkeuksellista, että EU:ssakin on tämänkaltaisen mekanismi olemassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.17 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys lähti perussuomalaisten toimesta siitä, miten näitä elpymispaketin varoja eri maissa Euroopassa käytetään. Vaikka on semmoinen sanonta, että sitä tikulla silmään, joka vanhoja muistelee, niin en kyllä nyt malta olla muistelematta, että ne rahat, joita edustajat Tavio ja Mäkelä lähettivät Kreikkaan, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei pidä paikkaansa!] käytettiin pankkien pelastamiseen. [Vasemmalta: Kyllä!] Näitä rahoja ei käytetä pankkien pelastamiseen.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Arvoisa puhemies! Mitä tulee pienituloisten ja eläkeläisten asemaan ja energiahintoihin, niin mainitut edustajat nostivat energiaveroja samalla kun leikkasivat pienituloisilta ja eläkeläisiltä. [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Sen päätöksen mukaan, minkä eduskunta on täällä yhdessä tehnyt, ne reunaehdot ovat hyvin selvät, niin kuin pääministeri on todennut, ja nyt on tärkeää, että Suomi vaikuttaa. Kysyisin eurooppaministeriltä, jolla tiedän olevan hyvät suhteet Saksaan: On hyvä, että tuleva liittokansleri siellä totesi, [Puhemies koputtaa] että ei syytä huoleen, vakaa linja jatkuu. Miten me nyt vaikutamme Saksaan, kun näitä Euroopan uusia sääntöjä muovataan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.18 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomella on jo historialliset ja pitkät, hyvät suhteet Saksaan, ja se on kyllä meille hyvä tilanne nyt, että muodostuvan Saksan hallituksen suhteen voimme käydä kollegoiden kanssa avointa hyvää keskustelua. Toki Saksassahan hallitusneuvottelut ovat vasta alkamassa, emmekä vielä tarkkaan tiedä yksityiskohtia, mutta Saksa jatkaa vakaalla, ennustettavalla, pitkäjänteisellä linjalla. [Välihuutoja oikealta] Saksa ei tule kaikesta päätellen tavoittelemaan perussopimukseen mitään muutoksia, jolloinka eurooppalainen talouspolitiikka pysynee sen kaltaisena, mitä Suomikin ja eduskunnan lausumat siltä edellyttävät.

Mutta se, mikä on erityisen ilahduttavaa, on se, että Saksassa vaaditaan myös tämän eurooppalaisen ohjausjakson parempaa toimeenpanoa, ja se tuo mukaan sen mahdollisuuden, mistä ministeri Saarikkokin täällä aiemmin puhui. Eli kun elpymisvälinettä toimeenpannaan, kahdesti vuodessa tulemme neuvostossa käymään lävitse, millä tavalla nämä rahat kohdistuvat niihin oikeisiin rakenneuudistuksiin, digitalisaatioon ja ilmastomuutoksen vastaisiin toimiin, [Puhemies koputtaa] ja mikäli uudistukset eivät etene, rahoitus voidaan katkaista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

16.19 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella tervehdin suurella ilolla valtiovarainministerin kirjettä yhdessä vastuullisen talouspolitiikan maiden kanssa. Se on nimittäin suunnilleen sama ryhmä, joka viime kaudella tunsin nimen hansaryhmä, ja se oli meidän tärkein viiteryhmämme. Kuten entinen pääministeri Lipponenkin on todennut, Suomen kannattaa hakea asiakohtaisesti liittolaisia, ja tässä on kyse juuri siitä: hakea liittolaisia vastuullisen talouspolitiikan linjoille. Mutta nyt ei voi välttyä siltä vaikutelmalta, että hallituksen sisällä on tästä erimielisyyttä. SDP:n eduskuntaryhmästä arvovaltainenkin edustaja arvosteli kovin sanoin valtiovarainministerin kirjettä. Kyllä eduskunnan nyt pitäisi saada tietää, onko, pääministeri, teidän tukenne tällä valtiovarainministerin kirjeellä. Oletteko te samaa mieltä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

16.20 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, me keskustelimme valtiovarainministeri Saarikon kanssa tästä kirjeestä etukäteisesti, ja valtiovarainministerillä on minun tukeni, kun hän toimii.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.21 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä vaiheessa on ehkä vielä vaikea arvioida sitä, kenen ansiota tai syytä on se, että talous kasvaa nyt kovaa vauhtia, mutta uskottavaa on ehkä myöskin se, että kun maat ovat voimakkaasti elvyttäneet ja antaneet merkkiä markkinoille, niin se on jollakin tavalla vaikuttanut myös siihen, että silloin yritykset uskaltavat toimia ja myöskin luottavat siihen, että poliittiset päätökset johtavat lopulta siihen, että heidän toimintansa ei vaarannu ainakaan äkkiseltään.

Toinen asia, arvoisa puhemies, on sitten tämä kirje. Tervehdin ilolla sitä, että hallitus yhtyi tähän seitsemän maan joukkoon ja otti kantaa velkakuriin — tai kuten edustaja Satonen hyvin kuvasi, oli vastuullisten joukossa — ja tämä on itse asiassa laajempi kuin se silloinen Orpon viittaama hansaryhmä. Tässä on nyt se kohta, missä Suomen pitää pystyä vaikuttamaan siihen, mistä me löydämme lisää niitä vastuullisia maita, jotka jakavat tällaisen samankaltaisen ajattelun kuin me. Miten, hallitus, te huolehditte tästä ennakko vaikuttamisesta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.22 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajan kysymyksen alkuosaan: On juuri niin, että tällä taloutta uudistavalla pakeilla on ollut myös luottamusta lisäävä vaikutus, ja se on ollut myös keskeisenä vaikuttajana siinä, että talous on toipunut ennätyksellisen nopeasti. Se on ikään kuin luonut liikettä talouteen. En panisi mitenkään vähän merkille sitä, miten vahva luottamus Suomessa, pelkästään jo Suomessa, teollisuudella, palvelualoilla ja kotitalouksilla on tällä hetkellä talouteen. Silläkin on merkitystä, että kasvusta tulee kestävä ja pitkäjänteistä.

Mitä tulee vaikuttamistyöhön, tähän finanssipolitiikan säännöstöön, vakaus- ja kasvusopimuksen jatkoon, se työ ja keskustelu on eurooppalaisissa pöydissä vasta aluillaan. Muistutan, että siihenkin tehtävät muutokset vaativat yksimielisyyttä EU:n tasolla. Se tulee tarkoittamaan, että aivan radikaalit suunnanmuutokset [Puhemies koputtaa] vaatisivat kyllä varmastikin vuosien työn. Viittaa myös siihen Suomen peruskantaan: perussopimuksia [Puhemies: Kiitoksia!] ei haluta avata.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Östman, olkaa hyvä.

16.23 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri sanoi vähän aikaisemmin, jos kuulin oikein, että EU tulee edellyttämään tarkkaa seurainta siitä, miten tukimiljardeja käytetään. Haluaisin — ja uskon, että myös kaikki veronmaksajat haluavat — tietää, mikä on se mekanismi ja mitkä ovat ne mahdolliset sanktiot, mikäli todetaan, että joku jäsenmaa käyttää saamiensa tukimiljardeja väärin. Mikä on se EU:n mekanismi ja Suomen työkalu tässä tilanteessa, jos todetaan, että miljardeja on käytetty väärin?

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.24 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin näiden ohjelmien käsittely on hyvin huolellista. Niistä komissio antaa oman lausuntonsa, kuten nyt viimeksi kuluneella viikolla Suomen ohjelmasta, ja sen jälkeen neuvosto käsittelee niiden toimeenpanon. Yksikään ohjelma ei lähde liikkeelle ennen kuin ministerineuvosto on antanut toimeenpanolle luvan. Sen jälkeen ohjelmaa ryhdytään toteuttamaan siten, että kaksi kertaa vuodessa neuvosto saa arvion siitä, eteneekö se suunnitelma nyt niitten askelmerkkien mukaan, minkä jäsenmaa on toiselle jäsenmaalle luvannut. Jos näitä etappeja ei saavuteta, niin sanottuja ”milestoneseja”, niin tällöin voi yksikin jäsenmaa vaatia sitä, että asia otetaan Eurooppa-neuvoston käsittelyyn, jossa päämiehet sitten yksimielisesti tästä asiasta keskustelevalle. Tämä mahdollisuus elpymisrahaston toimeenpanossa on poikkeuksellisen vahva, ja sen lisäksi on vielä mahdollisuutta liittyen oikeusvaltioperiaatteeseen, jota pidän erityisen tärkeänä. Oikeusvaltioperiaatteiden noudattaminen on koko unionin perusta, ja meillä on olemassa asetusmekanismi, joka antaa edellytykset sille, että jos [Puhemies koputtaa] jonkun maan oikeusvaltiotilanne on niin heikko, [Puhemies huomauttaa ajasta] niin rahoitus voidaan myös jäädyttää tai jopa vetää pois.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kari, Emma.

16.25 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten hallituksen suusta on useasti nyt todettu, tämä elpymisväline on ainutkertainen ja vastuu on rajattu, ja kyllä vientivetoisen maan etu on, että koko talousalueen talous toipuu samaan aikaan. Tämä on meidän taloutemme elinehto.

Se, mistä Suomi on nyt saanut erityisesti kiitosta, on tämä vihreän siirtymän paketti. [Oikealta: Tulonsiirto!] Tämä vihreä siirtymä on se, jonka avulla me uudistamme meidän taloutta ilmastokestäväksi ja luomme niitä kestävä kasvun mahdollisuuksia, koska tulevaisuudessa tässä maailmanajassa tulevat pärjäämään juuri ne maat ja juuri ne yritykset, jotka pystyvät tarjoamaan ratkaisuja ilmastokriisin torjuntaan. Sen takia kysyisinkin hallitukselta: millä tavoin tämän paketin avulla nyt vauhditetaan ilmastokestävää kasvua, ja mikä vaikutus tällä on meidän teollisuuden kilpailukyvyille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.26 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä todellakin edustajan mainitsemalla tavalla Suomen osalta kohdistuu vahvasti vihreään siirtymään, siis sellaisiin toimenpiteisiin, joilla yhteiskuntamme hyvät asiat toteutuvat jatkossakin mutta ilmastollisesti kestävästi. Tämä kaikki näkyy jo ensi vuoden budjetin osana.

Muutamia käytännön asioita esiin nostan, koska vihreä siirtymä voi olla hiukan yleisen tason käsite: Se tarkoittaa esimerkiksi lisäystä energiatukiin, joilla tuetaan energiainvestointi- ja -infrahankeita, jotka puolestaan vähentävät kasvihuonekaasupäästöjä ja tukevat hiilineutraaliustavoitteita. Yritykset voivat hakea tukea uusille, ympäristöystävällisille energiaratkaisuille, vaikkapa vetypohjaisille keksinnöille. Lisäksi tästä kohdennetaan ra-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

haa öljystä luopumisen avustuksiin pientaloille, kunnille, seurakunnille ja yhdistyksille, ja myös sähköautojen latausinfraverkkoon ja kaasutankkausverkkoon ehdotetaan miljoonia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä alkuperäisen kysymyksen esittäjälle, edustaja Mäkelälle, vastauspuheenvuoron. Olkaa hyvä.

16.27 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:sta on sanottu, että se on sellaista sääntöperäistä yhteistyötä, joka ei perustu sääntöihin, ja tämä käy toteen tämän elvytyspaketin kanssa. Johan tämä, mihin näitä rahoja käytetään, kertoo selvästi siitä, että eihän se mihinkään sääntöihin perustu. Jos paketin pitäisi elvyttää koronan haittavaikutuksia, siitä kärsittyjä vahinkoja, niin millä tavalla se liittyy ilmastoon tai vihreisiin siirtymiin? Ei yhtään millään tavalla. Tämä vihreä siirtymä muutenkin tuntuu tarkoittavan käytännössä sitä, että työpaikat siirtyvät Suomesta Eurooppaan ja muihin maihin. Eli se on se meidän vihreä siirtymämme.

Mutta en kuullut vastausta pääministeriltä enkä valtiovarainministeriltä aiempaan edustaja Tavion esittämään kysymykseen: paljonko Suomessa näistä elvytyspaketin rahoista — siitä kaikesta melkein 7 miljardista, mitä siihen suomalaiset laittavat rahaa — tulee pienituloisille ja eläkeläisille tai, jos helpotan kysymystä, ylipäänsä kansalaisten ostovoiman parantamiseen tai elämisen kustannusten alentamiseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.28 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiemmin tässä keskustelussa puhuttiin Suomen saannosta tästä varsinaisesta elpymis- ja palautumistukivälineestä. Siitä tulemme saamaan arvioiden mukaan 2,1 miljardia euroa, ja se tarkentuu vielä ensi vuoden aikana, mutta se ei ole se koko elpymisrahaston saanto, mitä Suomeen tulee. Me tulemme tästä rahastosta saamaan myös muun muassa maaseudun kehittämiseen, mikä tuo tähän merkittävän lisärahoituksen. Samoin niin sanottuun oikeudenmukaisen siirtymän rahoitukseen tulemme saamaan, ja esimerkiksi yliopistoille ja tutkimuslaitoksille tärkeään Horisontti-ohjelmaankin tulemme saamaan tästä koko elpymisvälineestä rahoitusta, [Oikealta: Ei vastattu lainkaan itse kysymykseen!] jolloinka se Suomen saanto nousee kokonaisuudessaan lähelle 3:a miljardia — 2,9 miljardia taitaa olla tämän hetken arvio, mutta se tarkentuu ensi vuoden aikana, aivan kuten pääministeri aiemmin tässä kuvaili tätä laskentamenettelyä.

Lopultakin ajankohta tämän uudistus- ja investointipaketin käynnistymiselle on aika hyvä. Sehän aikanaan silloin, kun se päätettiin, jo rauhoitti markkinoita. Sen jälkeen jäsenvaltiot elvyttivät todella paljon kansallisin toimin, ja nyt kansallisia toimia vedetään kiinni. Ensi vuoden aikana tämä elpymisväline alkaa vaikuttaa, [Puhemies koputtaa] ja se saattaa estää talouskasvun hiljentymistä juuri sillä oikealla hetkellä, [Puhemies: Kiitos!] kun pitää huolehtia siitä, että investoinnit myös jatkuvat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän asiaan varmaan liittyy vielä paljon puheenvuoroja, mutta totean, että tällä erää tämä kysymys on loppuun käsitelty.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys lasten ja nuorten mielenterveyspalveluista (Mia Laiho kok)

Suullinen kysymys SKT 169/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mennään seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.29 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Korona-ajalla on ollut valtavia vaikutuksia suomalaisten mielenterveyteen. Palveluihin oli jo ennen koronaa kohtuuttoman vaikea päästä, ja niihin pääsy on kriisiytynyt entisestään koronan aikana. On sekä taloudellisesti että inhimillisesti kestänyt, jos mielenterveysongelmat jäävät hoitamatta. Erityisen huolissani olen lapsista ja nuorista. Tuoreimman kouluterveyskyselyn mukaan nuorten ahdistus- ja masennusoireilu lisääntyi viime keväänä huomattavasti koronaa edeltävään mitaukseen verrattuna. Jos mitään ei tehdä, edessämme on vielä valtavampi mielenterveyden kriisi. Kysynkin ministeri Kiurulta: Millaisiin toimiin aiotte ryhtyä, jotta erityisesti lapset ja nuoret saavat avun mielenterveysongelmiin? Miten aiotte vahvistaa palveluiden saataavuutta, kun olette siirtämässä vielä koulupsykologit ja -kuraattorit kunnista hyvinvointialueiden palvelukseen osana sote-uudistusta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.30 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen useasti tässä salissa sanonut kokoomukselle, joka monta kertaa pyörittää tätä samaa väitettä, että psykologit ja kuraattorit lähtisivät johonkin kouluista — tai ainakin vihjeitä siihen suuntaan sanotaan — että näin ei ole. Ne henkilöt, jotka tekevät lasten ja nuorten parissa tätä työtä, pysyvät siinä yhteisössä. Se, kuka on tulevaisuudessa työnantaja, vaihtuu nyt kunnan tai kuntayhtymän näkökulmasta hyvinvointialueeksi, mutta työtä tehdään siellä, missä sitä on tehty ennenkin aivan samalla porukalla, ja toivoisin, että tästä tosiasiasta pidettäisiin kiinni. [Ben Zyskowiezin välihuuto]

Muutoin yhdyn edustaja Laihon huoleen. Meidän iso vuosikymmenen taakkamme on se, että me olemme liian myöhään heränneet suomalaisessa yhteiskunnassa mielenterveysongelmiin niin aikuisten kuin nuorten ja lasten osalta. Minusta on tärkeää, että tässä hallituksen ohjelmassa otettiin tähän jämäkkä ote. Me olemme jo silloin ensimmäisenä hallituksen syksynä aloittaneet lasten ja nuorten psykiatristen [Puhemies: Aika!] menetelmien käyttöönoton, nimenomaan kouluissa etupäässä, [Puhemies: Kiitoksia!] ja puhun siitä kohta lisää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson.

16.32 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Laiholle tästä erittäin tärkeästä kysymyksestä. On hienoa, että tätä aihetta käsitellään kyselytunnilla.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Hallitus on tänään valtioneuvoston istunnossa hyväksynyt eduskunnan käsittelyyn laki-esityksen, jolla luodaan sitovia mitoituksia oppilas- ja opiskelijahuollon palveluihin. Me siis ohjaamme yhteensä 29 miljoonaa euroa pysyvää rahoitusta lisää, jotta me saadaan suomalaisiin kouluihin ja oppilaitoksiin entistä enemmän koulupsykologeja ja koulukuraattoreita, [Eduskunnasta: Hienoa!] juuri siitä syystä, että haluamme huolehtia siitä, että tätä tukea on olemassa lasten ja nuorten arjessa ja että erityisesti nyt koronan jälkimainingeissa voidaan huolehtia siitä, että kaikki lapset ja nuoret saavat tarvitsemansa tuen mahdollisimman sujuvasti ja helposti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.33 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveysongelmat ovat merkittävimpiä syitä työelämän sairauspoissaoloille ja työkyvyttömyydelle. Menetystä työpanoksesta koituvat menetykset yhteiskunnalle ovat miljardeja euroja vuodessa inhimillisistä kustannuksista puhumattakaan.

Tänään tulee 717 päivää kuluneeksi siitä, kun eduskunnalle luovutettiin kansalaisaloite terapiatakuusta. Hallituspuolueiden edustajat ovat kuitenkin vastustaneet aloitteen käsittelyä toistuvasti sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa. Mielenterveyttä pidetään kyllä esillä juhlapuheissa, mutta hallituksen teot terapiatakuun toteuttamiseksi puuttuvat. Kysyisinkin ministeri Kiurulta: oletko tuomassa eduskuntaan hallituksen esityksen terapiatakuusta, kun hallituspuolueiden edustajat ovat jarruttaneet tämän yli 50 000 kansalaisen allekirjoittaman kansalaisaloitteen käsittelyä eduskunnassa jo lähes kaksi vuotta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.34 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä Terapiatakuun ja sen ison kansalaisliikkeen tavoitteet ovat aivan yhtenäiset sen linjan kanssa, jota hallitus on jo toteuttanut ja jota me tulemme toteuttamaan tällä hallituskaudella. Aivan olennaista on nyt alkuun myöntää, että me emme voi yhteiskunnassa ajatella, että me hoitaisimme vain näitä psykiatrisia vaivoja. Me joudumme hoitamaan sekä psykiatrisia että fyysisiä vaivoja, eli kyllä molempia vaivoja, psyykkisiä ja fyysisiä, pitää hoitaa, ja se tarkoittaa isompaa investointia. Me hallitusohjelmassa varauduimme siihen, että terapiatakuuta laajennetaan niin, että siihen otetaan myös fyysiset vaivat mukaan. [Paula Risikon välihuuto] Siksi hoitotakuu lähtee siitä, että sekä fyysiset että psyykkiset vaivat tulevat tämän takuun piiriin. Ihmisillä on ensinnäkin mahdollisuus tulla hoidon piiriin seitsemän päivän kuluessa kiireettömästi ja saada myöskin vaivansa hoidetuksi. Se on hoitotakuu, ja tämä esitys tullaan antamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

16.35 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on äärimmäisen tärkeä ja vakava keskustelu, ja kokoomus nostaa tätä esille, koska vaikka salissa jatkuvasti puhutaan asian tärkeydestä, niitä varsinaisia päätöksiä ei ole tehty vaan päinvastoin asian käsittelyä on vastustettu eduskunnan valiokunnan käsittelyssä. [Vasemmalta: Ei

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

ole vastustettu!] Kokoomus on sitoutunut terapiatakuun toteuttamiseen ja osoittanut sille määrärahat vaihtoehtobudjeteissaan jo useampana vuonna ja tulee esittämään myös tulevassa vaihtoehtobudjetissaan. Miksi hallitus on vastustanut terapiatakuun käsittelyä ja edistämistä eduskunnassa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri, olkaa hyvä.

16.36 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Andersson tässä aikaisemmin hyvin kuvasi sitä, että juuri tänään viimeksi me olemme päättäneet kohdentaa merkittävästi lisärahoitusta esimerkiksi koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluihin eli niille lapsille ja nuorille, jotka näitä palveluita tarvitsevat. Tämä on konkreettinen asia asian eteenpäinviemiseksi. Kuten ministeri Kiuru tässä kuvasi, me tulemme toteuttamaan hoitotakuun, jonka sisällä myös mielenterveyden palvelut tulevat hoitotakuun piiriin. Eli tätä asiaa kyllä edistetään, on edistetty koko ajan, ja tämä lakiesitys tullaan eduskunnalle antamaan.

On myös hyvä huomata, että tämä hallitus on toteuttanut erittäin tärkeän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen, joka on ollut useiden hallitusten pöydällä vuosikautia. Nyt hallitus on tämän vienyt maaliin ja eteenpäin, ja tammikuussa käymme sitten hyvinvointialuevaalit, joilla valitaan tulevat päättäjät käsittelemään meidän kaikkien tärkeitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. [Ben Zyskowicz: Se ei paranna hoitoonpääsyä, tämä halintouudistus! — Vasemmalta: Kyllä parantaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kurvinen.

16.37 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keskustelu mielenterveysongelmista ja mahdollisuuksista päästä terapiapalveluiden piiriin on äärettömän arvokasta. Ja kun tämä kysymys lähti liikkeelle erityisesti nuorten tilanteesta, niin koen, että nuoriso- ja opiskeluasioista vastaavana ministerinä minun on syytä asiaa hieman kommentoida.

Korona on kurittanut erityisesti nuoria ja opiskelijoita, niitä jälkiä korjataan pitkään. Siksi hallitus onkin käyttänyt nyt rahoja 6 miljoonaa tänäkin vuonna opiskelijoiden hyvinvointihankkeisiin, joita järjestetään jokaisessa korkeakoulussa. Tämä hanketyö jatkuu, se on erittäin merkittävää.

Lisäksi mielestäni pitäisi myös keskittyä enemmän mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn. Lasten ja nuorten kohdalla siinä isona tekijänä on se, että lapsilla ja nuorilla on kavereita, mielekästä tekemistä, tulee itsetuntoa vahvistavaa toimintaa. Siksi hallitus onkin toteuttamassa harrastamisen Suomen mallin, jossa on jo tällä hetkellä mukana suurin osa suomalaisista kunnista. Siinä taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus koulupäivän yhteydessä [Puhemies koputtaa] yhteen mieluisaan harrastukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

16.38 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Psykologipalvelut ja nuorten pääsy hoitoon nopeasti ovat äärimmäisen tärkeitä. Samaan aikaan, kun te lupaatte, että nämä palvelut paranevat, terapiatakuu ei etene. Siitä on ihan selvät faktat sosiaali- ja terveysvaliokunnasta — siellä on äänestetty. Ja se tekee tämän erityisen, sanoisin-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

ko, kiusalliseksi, että samaan aikaan kunnissa hallituspuolueiden jäsenet tekevät valtuustoaloitteita terapiatakuun saamisesta milloin mihinkin kuntaan. Eli sitä kautta hallituspuolueiden edustajat haluavat ikään kuin kertoa, että terapiatakuu on tärkeä, mutta täällä sitten taas jarrutatte sitä.

Ja ministeri Kurviselle: Toitte tämän ennaltaehkäisyn hyvin esiin. Se on todellakin tärkeää. Harrastusten pariin pitää päästä, liikunnan ja kulttuurin. Korona-aikana moni nuori on tipahtanut kulttuurista pois, ja nyt liikuntarahoja ollaan nipistämässä. Ministeri Kurvinen, miten vastaatte tähän haasteeseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kurvinen, olkaa hyvä.

16.39 Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan totta, kuten edustaja Kiuru totesi, että meillä on tällainen drop out -ilmiö, pois harrastuksista jättäytymisen ilmiö, selvästi käynnissä lapsilla ja nuorilla. Voi sanoa, että jopa kokonaisia ikäluokkia on jäänyt pois esimerkiksi liikuntaharrastuksista. Ja kun on tämä harrastamisen Suomen malli, jossa kysytään lapsilta ja nuorilta, mitä he haluaisivat harrastaa, niin sieltä tulee aika yllättäviä vastauksia. Ne eivät ole välttämättä kansanedustajille ekana mieleen tulevia. Siellä on eläinkerhoa, siellä on kokkikurssia ja ohjelmointia ja vastaavaa. Se vastaa tähän osaltaan. Olen koko ajan käymässä vuoropuhelua eri lajiliittojen ja Olympiakomitean kanssa siitä, miten saamme entistä paremmin lapset ja nuoret takaisin urheilu- ja liikuntaharrastusten pariin. Siihen tarvitaan kuntia, kansalaisyhteiskuntaa ja valtiota.

Arvoisa puhemies! Edustaja viittasi myös vähenevään rahoitukseen sivistyssektorilla. Se pitää paikkansa, koska rahapeliongelman suitsimiseksi Veikkaus tulouttaa vähemmän rahaa, ja tätä varten toimii parlamentaarinen ryhmä. Siinä avainroolissa, kun kysymys on parlamentaarisesta ryhmästä, ovat oppositiopuolueet. [Puhemies huomauttaa ajasta] Toivon kokoomukselta ja perussuomalaisilta rakentavaa suhdetta Veikkauksen rahoitukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

16.40 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meille perussuomalaisille on erittäin tärkeää, että terapiatakuu tuodaan. Meille on tärkeää se, että se tuodaan hoitotakuun yhteydessä, ja me perussuomalaiset kansanedustajat olemme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa nostaneet tämän lukuisia kertoja esille. Jos te tuotte hoitotakuun, niin tuokaa myös terapiatakuu siinä rinnalla. Ihmisten on saatava apua.

Meidän perussuomalaisten mielestä kiusaaminen niin kouluissa kuin työpaikoilla on saatava loppumaan, ja siihen ihmisen pahaan mieleen ja hätään, mikä tällaisista kohtaamisista syntyy, on saatava apua.

Olette tuomassa nyt tämän hoitotakuun, ja kysyisinkin, mitä se käytännössä tarkoittaa. Jos minulla on paha mieli ja minä tulen hakemaan itselleni apua, niin kuinka pian pääsen esimerkiksi terapiapalveluihin? Silloin kun ihmisellä on huono olla, hän tarvitsee heti sen avun. Pääseekö lääkärille, vai onko vastaanotto kenties hoitajalle, minne ohjataan? Kuinka paljon kohdennatte resursseja [Puhemies koputtaa] elikkä rahaa tähän hoitotakuuseen ja terapiatakuuseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

16.41 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli tärkeää, että edustaja kysyi tästä hoitotakuusta, sisältääkö se terapiatakuun. Olen tässä salissa viimeksi eilen, kun keskustelimme mielenterveysongelmista, todennut, että hallitus päätti jo hallitusohjelmassa, että ei riitä pelkkä terapiatakuu, vaan meidän kunnianhimomme taso on nyt sillä tasolla, että me tavoittelemme sitä, että jokainen suomalainen pääsee kiireettömästi seitsemässä päivässä hoitamaan joko psyykkisen tai fyysisen vaivan. Hoidon tarpeen arvioinnista aika alkaa kulkemaan, ja hoidon tarve pitää arvioida yhteydenotosta samana päivänä. Näin lähtökohta on se, että olipa vaiva sitten kehossa tai mielessä, niin tämä sama palvelu koskee kaikkia. Me emme ole jääneet odottamaan, toisin kuin täällä monet edustajat ovat vihjanneet, [Ben Zyskowicz: Te olette vastustaneet!] että tätä tehdään vasta ajurina, joka tulee lainsäädäntöön, vaan tätä hoitotakuuta [Puhemies koputtaa] on tällä hetkellä toteutettu jo soten sisältöhankeissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.42 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käydäänpä nyt tämä terapiatakuuasialäpi. Jo tuon laajan kansalaisaloitteen johdannossa todetaan, että terapiaa pitää tarjota mielenterveyden ongelmissa ja potilas tai hänen omaisensa ottaa ensin yhteyden terveystieteeseen, jossa arvioidaan hänen tilanteensa. Tällä hetkellä sakkaa voimakkaasti tämä yhteydenotto ja pääsy terveystieteen palvelun piiriin. Muun muassa kotikaupungissani Turussa se on aivan katastrofaalisella tasolla, ja sitä toimintaa ovat vuosikymmenet siellä johtaneet ja edelleen johtavat kokoomuspuolueen edustajat. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Kysymys on siitä, että täytyy ensin saada yhteys terveystieteeseen ja sen takia tämä terapiatakuu on sidottava tiiviisti tämän muun hoitotakuun yhteyteen. Kysynkin nyt ministeriltä: missä aikataulussa me olemme saamassa tämän hoitotakuun, jonka osa on tämä terapiatakuu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.43 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Budjettiriihessä tehtiin todella päätös, että nyt tämä tulee, ja tämän kuun loppuun mennessä aikataulu selviää. Käsittelemme asiaa ensi viikolla ministeriryhmässä. Kuinka nopeasti tämä esitys on eduskuntaan tulossa, se selviää tämän kuun loppuun mennessä.

Edustaja on aivan oikeassa. Nostetaanpa kissa pöydälle: meidän nykyisellä kunta- tai kuntayhtymätasolla, jotka palvelut järjestävät, puuttuu lievien ja keskivaikeiden mielenterveysongelmien hoito lähes kokonaan. Ei tämä ole uusi asia. Tähän halutaan puuttua sillä, että me saamme perusterveydenhuollossa nämä psyykkiset palvelut toimimaan. Me emme jääneet odottamaan vain sitä, että eduskunta säätää lopulta ajurin siihen, että kaikkien pitää noudattaa tätä hoitotakuuta, vaan me lähdimme siitä, että sisältöuudistuksella sotessa laitetaan tämä asia kuntoon. Hallituksen aloittaessa 43 prosenttia kunnista ja kuntayhtymistä pystyi viikon hoitotakuuseen. Tällä hetkellä [Puhemies koputtaa] 64 prosenttia kunnista ja kuntayhtymistä pystyy tähän samaan. Eli sisältöuudistus on toteutunut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä. [Jukka Gustafsson: Hallitus tekee enemmän kuin oppositio — Naurua]

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

16.45 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On todella huolestuttavaa, että suomalaisten lasten ja nuorten mielenterveys järkkyy, ja valitettavasti viime vuosina olemme joutuneet näkemään Suomessa emme vain kiusaamistapauksia kouluissa vaan todellista kouluväkivaltaa. Samaan aikaan kuulemme poliisilta tietoa myös siitä, että nuoret jopa jengiytyvät väkivaltaisiksi jengeiksi. Jos yhteisössä on tällainen väkivallan uhka, niin on aivan selvää, että kyllä se nuoren ihmisen mieltä järkyttää, ja siksi kysynkin: mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä näiden mielenterveyttä järkyttävien asioiden juurisyiden kitkemiseksi pois, niin että ne eivät tule osaksi suomalaista yhteiskuntaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.46 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on myös toteuttanut laajan toimenpideohjelman kouluväkivallan ja koulukiusaamisen ehkäisemiseksi, joka on valmisteltu useiden ministeriöiden yhteistyönä. Siihen ovat osallistuneet opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö ja myöskin sisäministeriö. Tämän toimenpideohjelman kautta on myöskin annettu nyt eduskunnan käsittelyyn parhaillaan sivistysvaliokunnan käsittelyssä oleva lainsäädäntöpaketti, jolla myöskin annetaan koulujen rehtoreille ja opettajille nykyistä laajempi toimivalta puuttua kiusaamistapauksissa.

Koulukiusaamisen ehkäisemiseksi ja kouluväkivallan ehkäisemiseksi näen myös äärimmäisen tärkeänä, että voidaan turvata riittävät henkilöstöresurssit siellä koulujen jokapäiväisessä arkisessa työssä. Oppilas- ja opiskelijahuollon palveluiden parantamisen lisäksi hallitus on myöskin antanut kunnille ja toisen asteen koulutuksen järjestäjille ylimääräisiä korona-avustuksia yhteensä yli 200 miljoonaa, [Puhemies koputtaa] minkä tarkoitus on, [Puhemies: Kiitoksia!] että koulut voivat palkata lisää henkilöstöä vastaamaan tähän oppilaiden tarpeeseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.47 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kelan psykoterapiassa käy vuosittain jopa 60 000 ihmistä. Siinä on tarkoitus kuntouttaa eli ylläpitää työ- tai opiskelukuntoa, ja se on siinä hyvin tuloksellista. Nyt täällä hallitus on useaan kertaan maininnut tulevan sote- ja hyvinvointialueuudistuksen, kuinka se ikään kuin parantaa näitä mielenterveyspalveluita, mutta toisenkinlaisia näkökulmia on. Monikanavarahoituksen purkamisen yksi riski on se, että kun rahat annetaan yleisesti, niin niitä ei sitten tullakaan käyttämään mielenterveyspalveluiden korjaamiseen ja varsinkaan tähän psykoterapiaan. Jos tämän terapian rahoitus ja järjestäminen siirtyy aluetasolle, niin on riski, että se ei enää kohdistu oikein, ja psykoterapiaan on kuitenkin lakisääteinen oikeus. Kysynkin hallitukselta: varmistatteko, että Kelan kuntoutuspsykoterapia säilyy ja pysyy Kelan vastuulla?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.48 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntoutuspsykoterapia todella on käytetty ja toimiva menetelmä. Toki ongel-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

ma siinä usein on se, että ei välttämättä löydetä terapeutteja eikä päästä myöskään näiden kuntoutusjaksojen alkuun.

Arvoisa puhemies! Meillä on tämä monikanavarahoituksen purkamistyöryhmä nyt parlamentaarisesti käynnissä, eli asiaa pohditaan eduskuntapuolueiden kesken, ja uskon, että hallitus tekee sen pohjalta vastuullisia valintoja. En usko, että yksikään eduskuntapuolue toivoo, että toimivaa järjestelmää romutetaan, mutta ratkaisut tehdään myöhemmin.

Lisään tähän sen, että työllisyystoimien kannalta mielenterveys on keskeinen kysymys. Työkyvyttömyyseläkkeiden suurin syy tällä hetkellä ovat mielenterveysongelmat. Hallitus on käynnistänyt työelämän mielenterveysohjelman, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä [Puhemies koputtaa] ja vähentää mielenterveysongelmia ja tukea niiden ennaltaehkäisyä työelämässä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä alkuperäisen kysymyksen esittäjälle edustaja Laiholle kysymyksen. — Olkaa hyvä.

16.49 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme kuulleet täältä vastaväitteitä sille, että terapiatakuun etenemistä ei oltaisi estetty, ja näin ei siis ole. Eli kyllä tämä pitää varsin hyvin paikkansa. Siitä on äänestetty valiokunnassa ja sen etenemistä on estetty. Nyt tänä aikana, kun tämä aloite on seissyt melkein kaksi vuotta, meillä ovat mielenterveysongelmat pahentuneet tässä maassa. Me ei voida jäädä odottamaan hoitotakuuta, jossa on hyvä tavoite — seitsemän vuorokautta aikaa päästä terveyskeskukseen — mutta joka ei vielä anna hoitoa. Se ei takaa mitään muuta kuin sen, että pääsee terveysasemalle jonkun vastaanotolle. [Leena Meri: Niin, ja vasta seitsemässä päivässä!] Kysynkin ministeri Kiurulta: miten tässä hoitotakuussa määritellään se, että asiakas saa oikeasti myös hoitoa eikä ole kyse vain siitä, että kirjataan papereihin merkintä, [Puhemies koputtaa] että potilas on vastaanotettu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.50 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilman sarvia ja hampaita on kyllä hyvä todeta, että tuntuu, että tällä hallituskaudella on käännetty uusi lehti mielenterveysongelmien korjaamisessa. [Timo Heinonen: Viesti kentältä: pahenee ongelmat!] Ensimmäistä kertaa pitkään aikaan suunnitelmallisuus on a ja o. Aloitettiin mielenterveysstrategialla, joka valmistui heti alkuvuodesta 2020. Tiedetään, mitä ollaan tekemässä vuoteen 2030 mennessä. Käynnistettiin iso sosiaali- ja terveydenhuollon sisältöreformi. Päinvastoin kuin te täällä todistitte, olen juuri todistanut myös lukujen valossa, että me olemme pystyneet parantamaan hoitoonpääsyä [Timo Heinonen: Nuorten mielenterveysongelmat pahenee!] 43 prosentista 64 prosenttiin sisältöuudistuksella, ja siellä tärkein ajuri on se, että lasten ja nuorten mielenterveysongelmien hoidon saatavuuden pitää parantua. Kyllä kunnissa ja kuntayhtymissä on tehty todella paljon jo tähän asti, mutta niin kuin totesin, me tarvitsemme myös eduskunnasta ajurin, jotta myös se loppuporukka tulee tämän tekemään, ja se on tehtävä. Me satsaamme mielenterveysstrategian toteuttamiseen tällä hallituskaudella [Puhemies koputtaa] 60 miljoonaa euroa ja sote-keskusten [Puhemies: Aika!] osalta 43 miljoonaa euroa. Eilen kokoomus ehdotti 35 miljoonan panostusta.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys omaishoidosta (Sari Essayah kd)

Suullinen kysymys SKT 170/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Essayah. Teitä on kaksi ryhmää, jotka haluavat kysyä samasta asiasta.

Keskustelu

16.52 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Eilen vietettiin omaishoitajien päivää. Suomessa on vajaa 50 000 omaishoitajaa, ja heistä suurin osa tekee omaishoitotyötä ympärivuorokautisesti, hyvin sitovasti. Hoitopalkkiot ja kriteerit vaihtelevat kunnasta toiseen, mikä on nykyjärjestelmän kaikkein suurin huono puoli, ja olisikin tärkeää, että nämä kriteerit ja myöskin hoitopalkkiot saataisiin samalle tasolle ihan yhdenvertaisuudenkin näkökulmasta. Nyt sote-uudistuksen myötä sitten näitä hoitopalkkioita ja kriteerejä ollaan yhtenäistämässä alueellisesti, mutta aikooko hallitus tehdä jotain sille, että meillä koko maassa olisi samankaltaiset kriteerit ja samantasoiset hoivapalkkiot? Vielä: millä tavalla me varmistetaan tuolla alueilla, että omaishoitajille on riittävä tuki, myöskin muu kuin taloudellinen tuki, että he jaksavat tuossa omaishoidon työssään?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.53 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän tästä kysymyksestä. Olin eilen Omaishoitajaliiton juhlapäivässä myöskin puhumassa. Nyt meidän on hyvä tunnustaa eduskunnassa, että jos meillä ei olisi omaishoitajia tässä maassa, olisimme erittäin huonossa asemassa siinä, miten me läheisiämme tässä yhteiskunnassa hoidettaisiin. Eli suuri kiitos heidän tekemästään työstä. Siksi kysymys on erittäin ajankohtainen.

Tämä tukipuoli: On erittäin tärkeää, että jo nyt sote-keskuksissa otetaan omaishoitajien tuki niin vakavasti, että he jaksaisivat. Se on erittäin tärkeää, ja se on mukana tässä meidän sote-sisältöuudistuksessa.

Mutta tämä toinen kysymys on sitten vaikeampi: Olen aivan samaa mieltä kuin edustaja Essayah, että meillä ei pitkään voi mennä niin, että näitä tukikriteereitä ei yhdenmukaistettaisi. Mutta minun on sanottava teille, että kun on niin paljon korjattavaa, hallitusohjelmaan ei pystytty sisällyttämään näin mittavaa uudistusta sillä hintaluokalla — kaikki vanhuspalvelut oli uusittava, niin hoitajamitoitus kuin nyt tuleva vanhuspalvelulaki, jonka kakkosvaihe on näillä näppäimillä tänne tulossa — [Puhemies koputtaa] eli meillä ei ollut rahaa siihen, [Puhemies: Kiitoksia!] ja tämä tullaan tekemään myöhemmin. — Jatkan kohta vielä tästä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

16.54 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joskus tuo omaishoito-tilanne päättyy kuitenkin siihen, että omaishoidettava siirtyy hoivakotiin. Julkisuudessa on jälleen kerran ollut esillä tapauksia, joissa omaishoidettava ja -hoitaja on erotettu toisistaan hoivan luonteen muuttumisen takia, ja kuitenkin meillä eduskunnan oikeusasiamies on ottanut kantaa tähän tilanteeseen seuraavalla tavalla puhuen vanhuspalvelulaista: ”Säännöstä ei voi tulkita siten, että puolisoilla olisi oikeus asua yhdessä vain silloin, kun heidän palvelutarpeensa ovat yhtäläiset.” Eli suomeksi sanottuna: puolisoita ei pitäisi erottaa toisistaan, jos he haluavat elää yhdessä, vaikka heidän palvelutarpeensa olisi erilainen. Arvoisa hallitus, mitä te aiotte tehdä tälle tilanteelle, joka on monesti sydäntäsärkevä? 73 vuotta yhteistä eloa — puoliso toteaa, että meidät erotettiin kuin koirat. [Eduskunnasta: Oikeusvaltiossa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.55 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri eilen oli samanlainen tapaus, ja kommentoin sitä aivan sanatarkasti samalla tavalla kuin edustajakin tässä. Lakihan turvaa ihmisille sen, että tämä ei ole mahdollista, ja minä en ymmärrä, miksi toistuvasti meiltä löytyy Suomesta kuntia ja kuntayhtymiä, jotka järjestäjänä eivät noudata lakia. Tämä on hyvin selvä viesti, että tämä ei ole mahdollista, niin kuin siellä edustaja Essayah juuri äsken siteerasi. Laki on hyvä, eduskunta on huolehtinut, että näin on. Oikeusturva on jokaisella meistä, ja vanheta pitää saada turvassa ja pelkäämättä, miten minulle ja puolisololleni käy, ja me pidämme tästä eduskunnassa tiukasti kiinni.

Mitä tulee näihin kriteereihin, joista Essayah äsken kysyi, niin sanon vielä, että tämä hyvinvointialueiden uudistus tulee ajamaan siihen, että maakunnittain ollaan jo kriteerit yhtenäistämässä, mutta me myös THL:ssä varaudumme siihen, että ensi hallituskaudella paineet vanhuspalveluiden uudistamisessa olisivat vähäisempiä ja siellä olisi liikkumavaraa siihen, että nämä kriteerit voitaisiin koko maassa yhtenäistää, [Puhemies koputtaa] joten me teemme tätä mallia [Puhemies: Kiitoksia!] jo tällä hallituskaudella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustan eduskuntaryhmällä on sama teema kysymyksessä. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys omaishoidosta (Mikko Kinnunen kesk)

Suullinen kysymys SKT 171/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustan eduskuntaryhmällä on sama teema. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Keskustelu

16.56 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Omaishoitoperheet ovat hyvin erilaisia. Tunnen viiden lapsen perheen, jonka äiti on samalla nuorimman lapsen omaishoitaja. Perheen nuorimmainen on alavartalohalvaantunut. Äidille kuuluisi vähintään kaksi päivää kuukaudessa vapaata. Vanhempien yhteinen vapaa ei onnistu, koska myös isotsiskot ja -veljet tarvitsevat vapaan ajaksi hoitajan. Omaishoitajien vapaapäivien aikainen hoito voidaan järjestää myös perhehoitona hoidettavan kotona. Kun näin tehdään, ratkaistavaksi vielä jää, kuka hoitaa perheen muut lapset. Kun rakennamme perhe- ja lapsiystävällistä Suomea, kysyn ministeri Kiurulta: voitaisiinko kunnan myöntämä hoitoapu esimerkiksi palvelusetelin muodossa yhdistää tähän hoitoratkaisuun, jolloin molemmat vanhemmat pääsisivät edes joskus yhteiselle vapaalle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä kysymys ja itse asiassa toinen hallituksen tärkeistä prioriteeteista. Me emme pidä huolta vain siitä, että me muutamme yhteiskuntaa ikäystävällisemmäksi, vaan muutamme sitä myös lapsi- ja perheystävällisemmäksi. Ohjeeni olisi tässä tilanteessa se, että vaikka laki ei velvoitakaan suoraan tähän, niin on syytä vakavasti harkita tällaisissa tilanteissa kunnan tai kuntayhtymän mahdollisuutta harkinnanvaraisesti tukea perheiden vanhempien jaksamista nimenomaan muiden lasten hoitoon suunnattavalla tuella. Tämä on mahdollista, jos sitä halutaan. Me haluamme omalta osaltamme laajentaa kotihoidon käsitettä tulevassa vanhuspalvelulain kakkosvaiheen uudistuksessa, jotta me saisimme myös lapsiperheiden kotihoidon aidosti tässä maassa toimimaan paremmin kuin se tällä hetkellä toimii. Siksi siinä on tulossa uudistusta myös siihen, että saisimme tämän aidosti kuntoon.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys hoitajamitoituksesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 172/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä ehditään yksi kysymys. Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.58 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus pyrkii puuttumaan hoivakodeissa paljastuneisiin epäkohtiin säätämällä hoitajamitoituksen lakiin. Niin helppoa se ei ole: Desimaalit nousevat vauhdilla, niin että huhtikuussa 2023 pitäisi vanhusten ympärivuorokautisessa hoivassa olla 0,7 välitöntä hoitotyötä tekevää henkilöä asiakasta kohden, mutta desimaalit ja laki eivät auta mitään, kun ei ole riittävästi hoitajia. THL arvioi, että 0,7:n hoitajamitoituksen toteuttamiseen tarvitaan 4 400 hoitajaa lisää. Joka kymmenes yk-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

sikkö ei enää yllä lakisääteiseen vähemmistömitoitukseen, ja näiden osuus kasvaa vauhdilla. Joitakin hoivakoteja on jouduttu jo sulkemaan. Vanhuksia olisi hoivakoteihin jonoksi asti, mutta heitä ei voida ottaa, kun ei ole hoitajia. Mitä meinaatte, hallitus, tehdä tälle asialle? Näin ei voi jatkua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.59 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on totisesti hoitajakriisi jo tällä hetkellä päällä, ja se ei ole alkanut vasta nyt. Se on niin, että vanhusten palveluissa me olemme nähneet jo kahdesti ison vanhuspalvelukriisin, niin 2011 hallituskauden alussa kuin myöskin tämän ja edeltävän hallituskauden taitepinnassa. Kyllä me joudumme käymään keskustelua siitä, mistä me saamme uusia hoitajia yhteiskuntaan, ja kysymys ei ole enää vain lähihoitajapulasta vaan laajasti hoitajapulasta, ja siihen me nyt myös hallituksena yritämme etsiä keinoja, miten tämä asia hoidetaan. [Sari Sarkomaan välihuuto]

Edustaja Harkimo, hankaluus on se, että työn säälliset olosuhteet ovat vanhustenhuollossa sitä tasoa, että meillä olisi pitänyt jo ajat sitten muuttaa vanhuspalveluita niin, että siellä olisi ollut sekä ihmiselle, joka näiden palveluiden ääressä on, laadukkaat ja kohtuulliset olosuhteet mutta myöskin hoitajille säällinen kuormitus. Nyt kun se on tehty, vetovoima tehostettuun palveluasumiseen [Puhemies koputtaa] on merkittävästi lisääntynyt, mutta se ei ratkaise sitä ongelmaa, miten hoitajia saadaan lisää.

Kysymyksen käsittely päättyi ja kyselytunti päättyi.

3. Välikysymys maahanmuuttopolitiikasta ja taloudesta

Välikysymys VK 4/2021 vp

Välikysymyksen esittäminen

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Edustaja Riikka Purra ja 38 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 4/2021 vp maahanmuuttopolitiikasta ja taloudesta. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

Samalla pyydän, että salissa ei jatketa muita keskusteluja. Jatketaan kuuntelemista välikysymyksen osalta.

Riikka Purra luki välikysymystekstin.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle yhteistoimintalain ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 159/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun. Ministeri Haatainen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.17 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä ehdotetaan kokonaan uuden yhteistoimintalain säätämistä. Lakiuudistuksella halutaan parantaa vuorovaikutusta ja yhteistyötä työpaikoilla sekä edistää sopimisen kulttuuria.

Jo nykyisin voimassa olevan yhteistoimintalain tavoitteet liittyvät yrityksen ja työyhteisön kehittämiseen, henkilöstön vaikutusmahdollisuuksiin ja molemminpuoliseen tiedonkuluun. [Arto Satonen: Kyllä!] Työelämässä on kuitenkin koettu, että nykyinen yhteistoimintalaki ei ole täysin saavuttanut päämääriään. Sen on koettu olevan liiaksi menettelytapalaki, jonka varsinainen tavoite eli työpaikan osapuolten yhteistoiminta on jäänyt fokuksesta sivuun.

Tämän esityksen tavoitteena on uudistaa lakia tavalla, joka paremmin täyttäisi sille asetetut odotukset. Ennen kaikkea muutosten tavoitteena on parantaa vuorovaikutuksen toimivuutta ja luoda nykyistä paremmat puitteet työpaikkojen kehittämiseksi. Uusi yhteistoimintalaki muodostuisi kolmesta kokonaisuudesta: ensiksi jatkuvasta vuoropuhelusta, toiseksi muutosneuvotteluista ja kolmanneksi henkilöstön hallintoedustuksesta.

Jatkuva vuoropuhelu olisi yhteistoimintalaissa uusi toimintamalli. Työnantaja ja henkilöstön edustaja kävisivät pääsääntöisesti neljä kertaa vuodessa vuoropuhelua työyhteisön ja yrityksen asioista. Työntekijämäärältään pienemmissä, alle 30 työntekijän yrityksissä tai yhteisöissä vuoropuhelua olisi käytävä vähintään kaksi kertaa vuodessa. Vuoropuhelun teemat määriteltäisiin laissa yleisellä mutta laaja-alaisella tavalla. Vuoropuhelu koskisi yrityksen tai yhteisön kehitysnäkymiä, sen taloudellista tilannetta, työpaikan sääntöjä, käytäntöjä ja toimintaperiaatteita, työvoiman käytötapoja, henkilöstön rakennetta, osaamistarpeita ja osaamisen kehittämistä sekä työhyvinvoinnin ylläpitämistä ja edistämistä. Työpaikkatasolla ratkaistaisiin, mitkä olisivat tarkemmin näiden teemojen osalta ne konkreettiset asiat, joista sitten vuoropuhelua käytäisiin. Samoin työpaikkatasolla määriteltäisiin vuoropuhelun toteuttamiseen liittyvät käytännön järjestelyt ja puitteet.

Muutosneuvottelut muodostavat yhteistoimintalain toisen kokonaisuuden. Jos työnantaja harkitsee sellaisia muutoksia, joilla on henkilöstövaikutuksia, niistä olisi käytävä ensin muutosneuvottelut. Asiat, joista neuvottelut olisi käytävä, samoin kuin neuvotteluvaihtoehtien pääpiirteet, vastaisivat pitkälti nykyisin käytettäviä yhteistoimintaneuvotteluita. Muutosneuvotteluiden aloitusajankohtaan liittyy joskus epävarmuutta, ja tätä ehdotetaan nyt

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

selkiinnyttäväksi. Lisäksi henkilöstön mahdollisuuksia tuoda ehdotuksia ja vaihtoehtoisia ratkaisuja käsiteltäväksi neuvotteluissa vahvistettaisiin.

Tämä jatkuva vuoropuhelu ja muutosneuvottelut muodostaisivat toisiinsa nähden jatkumon. Työpaikoilla hyvän sään aikaan harjoitettu jatkuva vuoropuhelu antaisi paremmat edellytykset käsitellä muutostilanteita myös näissä muutosneuvotteluissa. Toisaalta muutosneuvotteluiden jälkeen työpaikan ja työyhteisön kehittämistyötä voidaan jatkaa sitten jatkuvassa vuoropuhelussa.

Kolmannen kokonaisuuden muodostaa henkilöstön hallintoedustus. Nykyisen hallintoedustuslain säännökset siirrettäisiin nyt yhteistoimintalain yhdeksi luvuksi. Samalla hallintoedustusta koskevaan sääntelyyn lisättäisiin tarkempi vaatimus yrityksen toimielimelle, jossa tämä edustus järjestettäisiin. Henkilöstön hallintoedustus tulisi ehdotuksen mukaan toteuttaa nimenomaan toimielimessä, joka käsittelee tärkeitä liiketoimintaa, taloutta ja henkilöstön asemaa koskevia kysymyksiä. Nykyisin hallintoedustus on saatettu yrityksessä toteuttaa jonkinlaisessa muussa toimielimessä, mikä ei ole ollut tämän sääntelyn tarkoitus. Lisäksi henkilöstön hallintoedustajalla olisi jatkossa oikeus saada koulutusta siinä määrin kuin se on tarpeen henkilöstön hallintoedustajan tehtävien hoitamiseksi.

Esityksessä ehdotettujen lakien ehdotetaan tulemaan voimaan ensi vuoden alusta. Nämä muutokset luovat nyt sitten hedelmällisen pohjan yhteistoiminnan kehittymiselle ja keskinäisen luottamuksen vahvistumiselle suomalaisilla työpaikoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä!

17.22 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Voimassa oleva yhteistoimintalaki kaipaava uudistamista. Käytännössä yt-neuvotteluissa on vuoropuhelun sijaan jouduttu keskittymään liiallisesti säännösten noudattamiseen ja virheiden sekä sanktioiden välttämiseen. Valitettavasti tämä lakiehdotus ei välttämättä tule ratkaisemaan nykyisiä ongelmia vaan aiheuttaisi mahdollisesti päinvastoin lisää hallinnollista työtä, määrämuotoisuutta, byrokratiaa ja kustannuksia yrityksille. Erityisesti työnantajapuoli antoi lausunnoissaan kritiikkiä, mutta myös työntekijäjärjestöt pitävät esityksen uudistuksia riittämättöminä päämääriin nähden. Kompromissiesityksen laatiminen on selkeästi ollut haasteellista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

17.22 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Sinänsä vuoropuhelun kehittäminen yrityksen sisällä on varmasti ihan järkevää. Tiedämme, että tänä päivänä, kuten on sanottu, vastakkainasettelun aika on ohi, eli kyllä työnantaja ja työntekijä varsinkin tällaisessa pk-yrityksessä ovat entistä enemmän samalla puolella. Jos ei ole yrityksellä töitä, niin ei ole työntekijöilläkään töitä ja toimeentuloa, ja myöskin toisinpäin: yritys ei kannata, jos työntekijät eivät työssään onnistu, jolloin ei myöskään yrittäjä pärjää. Eli työntekijät ovat yrityksen tärkein voimavara, kuten usein sanotaan.

Näen kuitenkin tässä sen haasteen, johon edellinenkin puhuja viittasi, että tämä tuo aika paljon byrokratiaa. Nyt kun ajatellaan, että tämä kohdistuu varsin pieniinkin yrityksiin — kun puhutaan tällaisesta 20—30 hengen yrityksestä — niin siellä usein yrittäjä on itse vielä kädet savessa siinä työssä. Sitten kun mennään isompiin yrityksiin, siellä on jo palkattua henkilökuntaa, joka pystyy näitä neuvotteluja ja keskusteluja järjestämään ja paremmin

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

käyttämään aikaansa myöskin sen varmistamiseen, että kaikki on tehty juridisesti oikein. Näkisinkin niin, että kun yt-lakia nyt vahvistetaan, niin samalla pitäisi arvioida sitä määrää, jota tämä koskee. Mielestäni ajatus siitä, että mentäisiin siihen eurooppalaiseen pk-yrityksen määritelmään, että yrityksen oikea koko yt-lain noudattamiselle olisi 50 henkeä — ja toivon, että siihen suuntaan mennään — olisi viisas askel siinä vaiheessa, kun lähdetään vahvistamaan tätä yt-menettelyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.24 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan, niin kuin edellä puhujat ovat todenneet, kyllähän nimenomaan henkilöstö on yrityksessä kuin yrityksessä se tärkein voimavara, ja siinä mielessä tosiaan, kun yt-lainsäädäntöäkin uudistetaan, olisi tietysti toivottavaa, että varsinkin siellä pienemmissä yrityksissä päästäisiin nimenomaan sellaiseen hyvin välittömään vuorovaikutukseen. Tosiasiahan on, että niitä keskusteluja kahvihuoneessa kahvitunnilla sitten käydään. Siellä niitä ajatuksia myös siitä liiketoiminnan kehittämisestä vaihdetaan yrityksen johdon ja työntekijöiden välillä, ja tämänkaltaisen hyvin muodollinen lainsäädäntö, joka on omiaan lisäämään byrokratian kuormaa yritystoiminnassa, ei välttämättä sitten edistä parhaalla mahdollisella tavalla niitä tavoitteita, jotka uskon, että kaikki sinänsä jaamme: että Suomessa yritykset kokisivat, että täällä kannattaa kasvaa, täällä kannattaa palkata ja sitä yrityksen kokoa myös kasvattaa, ja ettei näistä erilaisista velvoitteista, mitä tulee yrityksen kasvaessa, tulisi niitä kasvun esteitä.

On selvää, että työllä se on hyvinvointi tulevaisuudessakin rakennettava, ja mitä enemmän saamme suomalaisia töihin, sen parempi, ja tässä mielessä tämän kokoluokan yrittäjät, joista tässäkin puhutaan, että yrityksessä on 20—30 työntekijää, ovat ehdottomasti ihan samassa rivissä työntekijöidensä kanssa siinä mielessä, että jos kilpailukykyä ei ole, tilauksia ei tule ja silloin kellekään ei töitä ole. Elikkä tässä mielessä tietenkin toivon ja kannustan, että kaikki uudistukset, mitä yt-lainsäädäntöön Suomessa tehdään, johtaisivat semmoiseen mahdollisimman joustavaan ja hyvähenkiseen toimintaan siellä työpaikoilla turhan vastakkainasettelun sijaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, var vänlig.

17.27 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Tosiaan vastakkainasettelun aika on ohi, ja lähestyn tätä nyt ehkä enemmänkin siitä näkökulmasta, kun tiedetään, että monella alalla on suuri työvoimapula. Tämä huoli on monessa yrityksessä varmaan ihan aito, on se sitten työnantajan tai työntekijän puolella, miten kehitetään yritystä, ja siitä näkökulmasta tämä jatkuva vuoropuhelu on todella tärkeää. Vaikkakin roolit ovat eri, niin on todella tärkeää, että on tämä vuoropuhelu. Ihan niin kuin edustaja Autto tässä sanoi, se voi olla todella epämuodollista kahvipöydän ääressä, tai miten se nyt sitten paikallisesti hoidetaankin, mutta se on aika tärkeää.

Det är jätteviktigt nu då man ser framåt, då vi har stora utmaningar med arbetskraftsbrist, att vi har en smidig dialog mellan de olika parterna, alltså både arbetsgivarna och arbetstägarna. Rollerna är olika men ofta är målet ändå samma, och i många företag förs redan den här diskussionen, så det är ju synnerligen bra att man har det här.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Luottamus on a ja o. Siihen tämä maa on rakennettu monessa suhteessa, ja se on tärkeää, että tätä jatketaan.

Toki haluan myös kysyä tässä, kun tämä huoli on nyt tullut edellisissä puheenvuoroissa: Miten ministeri näkee just tämän lisäbyrokratian mahdollisuuden? Onko tämä huoli oikeutettu? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

17.28 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu puhemies! Kiitoksia työministeri Haataiselle lain, yt-lain, esittelystä. Pidän yhteistoimintalain uudistusta tärkeänä, koska se luo nyt tilaa sinne työpaikoille paikalliseen sopimiseen. Yhteistoimintalailla pyritään nyt parantamaan työpaikan ilmapiiriä ja siten myös työhyvinvointia. Koronan jälkeisessä ajassa on tärkeää etsiä yhdessä uusia ratkaisuja työpaikkojen kehittämiseen, kun haetaan uusia toimintamalleja esimerkiksi läsnä- tai/ta etätöhyön.

Ja mitä tulee sopimiseen, niin sopiminen edellyttää aina luottamusta. Parempi vuorovaikutus työpaikan kehittämisessä ja tieto työpaikan taloudellisesta tilanteesta on sopimisen mahdollistaja, kun luottamus työntekijöiden ja työnantajan välillä mahdollistuu. Työpaikoilla ratkaistaan, löydetäänkö yhteinen sävel sopimiseen.

Mielestäni nyt seuraava askel on kehittää paikallisen sopimisen mahdollisuuksia kaikilla työpaikoilla. Hallituksen asettama kolmikantainen työryhmä jatkaa työtään, ja toivottavasti järjestöiltä löytyy nyt tulevana kuukausina rohkeutta uudistaa suomalaista työelämää tavalla, joka huomioi muuttuvan työelämän tarpeet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

17.30 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä, ja kyllähän tätä esitystä on odotettu jo pitkään. On oikein, että yt-lain tarkoituksessa korostetaan juurikin keskustelua ja neuvottelua. Yhdessä pohtiminen ja yrityksen talouden tunnuslukujen ymmärtäminen ja oikea-aikainen tieto ovat myös koko henkilöstön etu, aivan kuten työnantajan etu on se, että sille tulevat tietoon ne epäkohdat ja pinnankiristyksen aiheet siellä työpaikalla. Jos vaikeita aikoja tulee, niin on aina helpompaa käsitellä niitä vaikeita asioita, kun se luottamus on rakennettu ennen — silloin, kun askelmerkit ovat paremmat ja varmasti myös työllisyystilanne. Tiedonkulku helpottaa ymmärrystä ja neuvotteluja myös tulevaisuudessa.

Pakko todeta tähän loppuun vielä, että kun puhuttiin paljon näistä mielenterveyden vaikutuksista myöskin tuossa kyselytunnilla, työnantajan ja yhteiskunnan rahallisista menetyksistä, niin sen takia ilolla huomaan, että täällä yhtenä ehdotuksena on myös työhyvinvointi ja siitä keskusteleminen. On kestävämpiä, että ihmiset joutuvat olemaan poissa työelämästä sen takia, että työ on ollut liian kuormittavaa, ja sen takia näistä asioista on hyvä puhua etukäteen ja miettiä myös niitä keinoja, kuinka siitä työstä saadaan mielekkäämpää kaikille osapuolille, jotta tällaisia poissaoloja ei tulisi. Sen takia näen, että tällä yt-lain uudistamisella on muitakin vaikutuksia kuin vain nämä neuvottelu- ja keskusteluvaiikutukset, koska tällä voidaan vaikuttaa myös julkiseen talouteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Slunga-Poutsalo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

17.32 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. Tässä on pidetty hyviä puheenvuoroja vähän puoluekentän reunasta reunaan, ja vähän samanlaisten ajatusten ympärillä itsekkin olen tämän esityksen tiimoilta. Nykyisessä työtilanteessa pärjäävän työnantajan tai yrittäjän takana ei ole muuta kuin hyvinvoivat ja tyytyväiset työntekijät, eli tämä on yhteistyötä, että tässä nykyisessä markkinatilanteessa pärjää. Semmoinen vanha vastakkainasettelu, duunari vastaan työnantaja, on mennyt aikaa, ja sen toivoisi näkyvän myöskin näissä kolmikantaisissa neuvotteluissa, että ymmärrettäisiin se, että tätä hommaa tehdään yhdessä.

Tämän yt-lain uudistuksen osalta: Tätä on kyllä kaivattu ja toivottu, mutta siitä kokonaisuudesta on nyt hienoinen huoli ainakin allekirjoittaneella sen suhteen, kuinka tässä kustannukset lisääntyvät niissä pienissä yrityksissä — kustannukset ja sitä kautta byrokratia. Tällä hetkellä pienten ja keski suurten yritysten kilpailuasetelma ja työllistämiskyky on se avainkysymys, eli sitä kautta me saadaan jatkuvuutta ja yksityisen sektorin työpaikkoja tänne lisää, joita me kipeästi tarvitsemme, jotta me pystymme rakentamaan tätä yhteiskuntaa. Ja kun me haetaan kuitenkin sitä ketteryyttä, niin jos uhkana on se, että kustannukset ja byrokratia kasvavat nimenomaan siellä, missä on parempi mahdollisuus työllistää, niin se herättää kyllä kysymyksen siitä, ovatko nämä soveltamisrajat nyt sitten kuitenkin oikein päin. Eli tulisiko se nostaa siihen 50 työntekijään, mikä olisi käsittääkseni myöskin EU:n yhteistoimintadirektiivin mukainen soveltamisraja? Eli olemmeko me taas tekemässä Suomeen jotain tiukempaa kuin mitä Euroopan unionin sisällä on? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.34 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille yt-lain uudistuksen esittelystä ja hyvistä puheenvuoroista edustajakollegoille edellä. Yhdyn kyllä hyvin laajasti kokeneen, yrittäjyyttä hyvin tuntevan ja työelämää hyvin tuntevan edustajan Sato-sen puheenvuoroon ja siinä nostettuihin huoliin, kuten myös edustaja Auton, mutta myös näihin, joita edustaja Slunga-Poutsalo edellisessä puheenvuorossa toi esille juuri kustannuksista ja byrokratian lisääntymisestä pienissä yrityksissä. Se on huoli, joka täytyy nyt eduskuntakäsittelyssä katsoa tarkkaan läpi, sillä meillä eivät suomalaiset yritykset kestä yhtään enää lisää byrokratiaa, lisää byrokratian kautta tulevia kustannuksia.

Edustaja Kettunen nosti esille myös etätyökysymyksen, ja tämäntyyppisiä tietysti tarvitaan: joustavuutta, paikallisen tilanteen tuntemusta ja totta kai luottamusta siihen, että ne päätökset syntyvät yhdessä. Meillä on aika monella alalla tällä hetkellä työvoimapula, ja silloin sitä joustoa tarvitaan taas toiseen suuntaan. Toisentyypisessä tilanteessa saattaa olla haasteita, että kaikille löytyy työtä riittämiin, ja silloin tietysti on hyvä, että löydetäisiin myös keinoja aidon paikallisen sopimisen vahvistamiseksi tässä maassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

17.35 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille esittelystä ja muille kollegoille täällä hyvistä puheenvuoroista. Vuoropuhelu on aina hyvää. Niin kuin täällä salisakin ollaan huomattu, joka paikassa vuoropuhelu voi kehittää ja saada mielipiteitä ehkä muuttumaankin.

Reilu keskustelu on tärkeää, ja on tärkeää työpaikoilla, erikokoisissa, että työntekijöillä on tieto, mitä siellä yrityksessä oikein tapahtuu. Tiedän kokemuksesta, että kun vuoropu-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

helu ei toimi, niin kahvitauoilla siellä kahvihuoneessa lähtee erilaisia huhuja liikkeelle. Sitä spekuloidaan, ja se vaikuttaa monien työtehoonkin, kun ei tiedetä, missä mennään oikeasti ja tuleeko irtisanomisia vai ei ja kuka saa mitään.

Tämä on ihan hyvä esitys, mutta täytyy kyllä tässä muistaa, että pitää katsoa se, että varsinakin pk-yrityksien kustannukset eivät saa liiaksi nousta. Tälläkin kaudella tulee paljon erilaisia lakiesityksiä, ja niistä monella on vaikutuksia yritysten kustannuksiin. Pitää huomioida, etteivät ne liiaksi nouse. Ja aina kun tehdään jotain uutta, niin näiden toimenpiteiden pitäisi olla ketteriä, joustavia ja helposti otettavissa käytäntöön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Malm, olkaa hyvä.

17.37 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Tässä yt-lain käsittelyssä nyt halutaan tähän samaan pakettiin niputtaa näitä paikallisen sopimisen kysymyksiä, ja siksi ajattelinkin, että jos tällaista keskustelua käydään, niin on hyvä muistuttaa siitä, että meillä yleissitovat TESit jo tällä hetkellä antavat valtavan mahdollisuuden paikalliseen sopimiseen. Sen takia ehkä onkin tärkeää pitää näistä yleissitovista TESeistä kiinni, jotta ei tarvitse tehdä tätä edustaja Lehdonkin peräänkuuluttamaa päällekkäistä byrokratiaa. Jo nyt on mahdollista muun muassa teknologia-TESin mukaan sopia työkohtaisesta palkasta, vuokratyön käytön perusteista, palkkausjärjestelmästä, lomauttamisesta ja sen perusteista, ylitöistä, yhteisistä koulutuksista, palvelusvuosilisän ja vuosilomapalkan maksamisen ajankohdasta. Ja muun muassa omaan ilmoitukseen perustuvan menettelyn käyttöönotto lyhyessä sairauspoissaolossa, työn vaativuuden määrittämistä, työsuojeluasiamiehen valinta, työtuntijärjestelmän muuttaminen, luottamusmiehen ja työsuojeluasiamiehen toistensa tehtävien hoito, työaikakysymykset, oman auton käytön korvaus, työvuorot ja tasaamisvapaat ovat teknologiateollisuuden TESissä tällä hetkellä paikallisesti sovittavia. Halusin nyt vain muistutuksena sanoa tähän tulevaan keskusteluun, että näihinkin on meillä avain jo olemassa, jos sitä vain halutaan käyttää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haatainen, minuutti.

17.38 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lehto totesi täällä hyvin, että jos toimivia yhteistoimintamuotoja ei ole ja ei ole laissa säädetty, niin jossain ne yhteistoimintakeskustelut käydään, ja siinä on juuri se riski, että se tieto, jota työnantajakin varmasti haluaisi koko työyhteisölle viestittää, ei olekaan sitten se oikea, ja päinvastoin. Eli kyllä yhteistoimintalaille on paikkansa ja sen täsmentäminen on ollut tarpeen. Tässä on käyty kolmikannassa vuoropuhelua, ja täysin yksimielistä siitä ei tullut, mutta kuitenkin tästä on saatu hyvä kompromissi aikaan.

Edustaja Satonen ja monet muut viittasivat nyt pieniin yrityksiin ja siihen, tuleeko tästä liian jäykkä. Ei, tästä on pyritty tekemään myös joustava sillä tavalla, että näitten vuoropuhelukertojen määrässä huomioidaan nämä pienemmät yritykset. Eli sellaisissa yrityksissä, joissa on alle 30 työntekijää, eli 20—29 työntekijää, kaksi kertaa vuodessa käydään nämä vuoropuhelukeskustelut, ja isommissa on sitten neljä kertaa vuodessa. Tämä joustavampi sääntely mahdollistaa myös sen, [Puhemies koputtaa] että siellä työpaikoilla yhdessä sovitaan näistä menettelytavoista ja otetaan esille niitä asioita, jotka keskeisesti yritystä koskevat. [Puhemies koputtaa] — No, ehkä tässä tulivat nämä keskeiset.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Tämän kustannuksen yrityksille on arvioitu olevan yhteensä noin 20 miljoonaa euroa vuodessa, mutta kun tätä intressiä voi työnantaja nimenomaan käyttää omien hyvien tarkoituspäivien ajamiseksi, [Puhemies koputtaa] niin uskon, että tämä ei yrityskentässä liian suuri rasite ole.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rekrytointitukikokeilusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 160/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu avataan. Ministeri Haatainen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.40 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rekrytointitukikokeilusta. Rekrytointituki olisi yritykselle maksettava rahallinen tuki ensimmäisen työntekijän palkkakustannuksiin. Sen tavoitteena on madaltaa yrityksen kynnystä työntekijän palkkaamiseen. Tuella pyritään näin ollen edistämään uusien työnantajayritysten syntymistä ja tätä kautta yritystoiminnan kasvua ja työllisyyttä.

Rekrytointituki toteutettaisiin koeasetelmaan perustuvana kontrolloituna kokeena, jolla selvitettäisiin, onko tuella edellä mainittuja vaikutuksia. Kokeilun kohdejoukkoon kuuluisivat yksinyrittäjät ja muut yritykset, joilla ei ole ollut edeltäneiden 12 kuukauden aikana ulkopuolista palkattua työvoimaa ja joiden liikevaihto on vuonna 2021 vähintään 15 000 euroa mutta enintään miljoona euroa. Kohdejoukosta valittaisiin satunnaisotannalla kokeilu- ja verrokkiryhmä.

Ensimmäisessä vaiheessa kokeiluryhmään valittaisiin 3 500 yritystä, joille tukimahdollisuutta tarjottaisiin. Jos näistä yrityksistä alle 900 hyödyntäisi tukimahdollisuuden asetettuun määräaikaan mennessä, toteutettaisiin kokeilussa toinen vaihe, jossa tukimahdollisuutta tarjottaisiin uudelle kokeiluryhmälle. Toisen vaiheen kokeiluryhmän koko määriteltäisiin ensimmäisestä vaiheesta saatavan tiedon perusteella siten, että kokeilussa saavutettaisiin tavoiteltu 900 tukea käyttävää yritystä. Tämä on tutkijoiden tekemän arvion mukaan määrä, jolla kokeilusta voidaan olettaa saavutettavan tilastollisesti merkittäviä tuloksia.

Yrityksille myönnettävän rekrytointituen määrä olisi 10 000 euroa, mutta tukea maksettaisiin 50 prosenttia yrityksen maksamista palkoista enintään 12 kuukauden ajalta. Tämä

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

edellä mainittu 12 kuukauden tukiaika alkaisi ensimmäisen työntekijän työsuhteen alkamisesta. Tuki ei kuitenkaan olisi sidottu pelkästään ensimmäisen työntekijän palkkaan, vaan sillä voitaisiin tukiajalla kattaa yrityksen palkkakustannuksia myös useamman työntekijän palkasta tuen enimmäismäärään saakka.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelulaista annettua lakia, tulotietojärjestelmästä annettua lakia ja rikosrekisterilakia. Ehdotetut muutokset koskisivat kokeiluun liittyviä tiedonsaantioikeuksia. Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2022 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Valtion vuoden 2022 talousarvioesityksessä esitetään 11,65 miljoonan euron suuruisia määrärahaa rekrytointitukeen ja 450 000 euron suuruisia määrärahaa KEHA-keskukselle tuen maksatustehtävien hoitamiseen. Lisäksi kokeiluun on varattu jo vuoden 2021 budjetissa 900 000 euroa kokeilun tietojärjestelmä- ja henkilöstökustannuksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö teettää kokeilusta arvioinnin. Arviointi tehtäisiin kokeilun jälkeen eli aikaisintaan keväällä 2024, kun kaikki rekrytointituet on maksettu. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2022. Laki rekrytointitukikokeilusta olisi pääosin voimassa 31.12.2023 saakka. Eräät kokeiluun liittyvät säännökset olisivat kuitenkin voimassa vuoden 2033 loppuun saakka.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.44 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Rekrytointituki on ollut pitkään keskustan tavoitteena ja tavoitepapereissa, ja nyt se toteutuu tämän kokeilun avulla. Kokeilu koskee myös maaseutuyrittäjiä.

On äärimmäisen arvokasta, että hallitus näkee työllisyyden ja yritysten toiminnan arvon. Yhtä tärkeää on, että hallitus on myös tehnyt ja — kuten tästäkin esityksestä näemme — ennakkoluulottomasti edelleen tekee yritysalamää ja työllisyyttä edistäviä päätöksiä. Yritysalamää ja yritteliäisyyden edistämiseksi tarvitaan rakentavaa ja laajaa yhteistyötä. On hienoa, että tänään perustettiin eduskuntaan startup-yritysten asiaa esillä pitävä ryhmä ja että siihen on jo ilmoittautunut kansanedustajia peräti kahdeksasta eri eduskuntaryhmästä.

Arvoisa puhemies! Tässä käsiteltävänä olevassa rekrytointitukikokeilussa on kyse rahallisesta tuesta, jonka voi tietysti ehdoin saada ensimmäistä työntekijää palkkaava yritys. Tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä ja kannatettava ja kannustaa yritysten laajentamiseen. Keskusta tukee täysin esityksen tavoitteita, joihin kuuluu muun muassa se keskeinen tavoite, että mataloitetaan kynnystä palkata ensimmäinen työntekijä. Tätä kautta, kuten ministerin hyvässä esittelypuheenvuorossa kuulumme, edistetään uusien työnantajayritysten syntymistä. Suomen talous — ja sitä kautta hyvinvointimme perusta — on suuresti riippuvainen yksityisistä yrityksistä, koska uudet työpaikat syntyvät juuri niihin.

Tällä hetkellä talous ja työllisyys kasvavat. Valtiovarainministeri äsken kyselytunnilla totesi, että talous on toipunut koronakriisistä hyvin nopeasti. Niin teollisuus, palvelualat kuin kotitaloudetkin luottavat tällä hetkellä talouden myönteisiin näkymiin. Nyt hallituksen on tehtävä sellaisia päätöksiä, jotka tukevat kasvun jatkumista. Tämä kokeilu on yksi tärkeä osa näitä päätöksiä, ja pidän hyvin tärkeänä sitä, minkä ministeri puheenvuorossaan toikin esille, että tämän kokeilun tuloksia sitten arvioidaan tarkasti.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

17.46 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Itse en ole ikinä ollut yrittäjä enkä siten ole ketään palkannutkaan, mutta uskon ja tiedän, että siinä on iso riski ja pelko aina palkata se ensimmäinen työntekijä siihen omaan firmaan. Kavereita ja tuttavina on kyllä ollut yrittäjinä, ja heiltä olen kuullut sen, minkälainen riski se on aina, kun uusia työntekijöitä palkkaa. Ja vaikka se liikevaihto uusien työntekijöiden kautta kasvaisikin, niin käteenjäävä osuus ei välttämättä kasvakaan samassa suhteessa ja stressi vain kasvaa siinä.

Tämä on ihan hyvä. Suomihan on yksinyrittäjien luvattu maa, ja tällä yritettäisiin saada sitten kasvamaan niitä pieniä yrityksiä, missä omistaja on itse puurtanut — nyt saa sitten tukea, että pikkasen pystyisi kasvamaan.

Lausuntopalautetta kun katsoo, niin täällä on kritisoitu, että tämä tuen enimmäismäärä, 10 000 euroa vuodessa, on sen verran pieni, että se ohjautuisi matalan osaamisen ja palkkatason aloille eikä mahdollistaisi sitten korkeammin koulutettujen palkkaamista, joilla se voi vastata vain puolta siitä palkasta. Se ei ole yhtä suuri tuki sellaiselle yrittäjälle, joka palkkaa korkeakoulutetun, kuin jos palkataan matalammin koulutettu — useasti saadaan sitten periaatteessa siihen isompi tuki käytännössä.

Täällä on kritisoitu myös sitä, että ei ole laitettu sille työajalle ja pituudelle mitään kriteereitä, on puhuttu nollatyösopimuksesta ja tälleen. Olisihan se ihan hyvä, että jos se yrittäjä tällaista tukea saa, niin ottaisi sen, kenet se palkkaa, sentään edes kuudeksi tunniksi kerrallaan tai olisi vähintään 18 tuntia viikossa, niin että tietyt työsuhteen edellytykset täyttyisivät.

Varmaan valiokunnassa enemmän käydään näitä läpi. Mutta ihan hyvä ajatus, että tuetaan yrittämistä, se on aina tärkeää, ja varsinkin kasvavia yrityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Slunga-Poutsalo, olkaa hyvä.

17.49 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä.

Täytyy ensin sen verran keventää, että kun edustaja Lehto totesi tuossa, että hän ei ole koskaan ketään palkannut, että hän on sitä duunaripuolta, niin minä olen sitten sitä yrittäjäpuolta, ja me ollaan tuolla valiokunnassa vähän semmoinen majakka ja perävaunu eli me täydennämme toinen toisiamme.

Olen palkannut ihmisiä, ja täytyy sanoa, että harvoin kehun hallitusta, mutta nyt kehun kiitos tästä esityksestä. Tästä ovat varmaan kaikki puolueet jossain vaiheessa joissain tavoiteohjelmissaan puhuneet, tai ainakin luulen niin. Meilläkin se on ollut esillä pitkän aikaa, eli nimenomaan se hankaluus palkata ensimmäinen työntekijä yritykseen ja varsinkin sellaiseen yritykseen, jonka tulos tulee esimerkiksi yrittäjän omasta laskutettavasta työstä. Eli kun se laskutus pysähtyy siihen työntekijän perehdyttämiseen, niin se tulos lakkaa olemasta, ja se riski siinä kohtaa on ihan valtavan suuri. Kun se ensimmäinen työntekijä saadaan perehdytettyä siihen työtehtävään ja hän alkaa myöskin tuottamaan sitä laskutettavaa työtuntia, niin tilanne on aivan toisenlainen. Silloin on myöskin yrittäjällä mahdollisuus hengittää ja miettiä tarkemmin sitä tilannetta, kuinka paljon yrityksellä on kasvupotentiaalia lisää ja onko yrittäjällä jopa mahdollisuus pitää viikon tai kahden loma tämmöisessä tilanteessa. Eli tällä on monta sellaista vaikutusta, mitkä tuottavat ihan taatusti positiivisuutta tähän juttuun, ja siinä mielessä odotan innolla tämän kokeilun tuloksia. Yrityspuolella on

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

varsinkin pienyrittäjissä ja yksinyrittäjissä intoa ja vauhtia enemmän kuin osaamista, eli useasti törmätään siihen tilanteeseen, että mitenkä se työntekijän palkkaaminen ylipäänsä on järkevää tehdä, ja kaikki pienyrittäjät eivät kuulu mihinkään Suomen Yrittäjiin tai liittoihin. Eli tiedottaminen tästä kokonaisuudesta ylipäänsä on ihan hirvittävän tärkeätä, samoin kuin ylipäänsä työsuhteista, työehtosopimuksista ja määräaikaisten ja kokoaikaisten työsuhteiden laadusta ja muusta.

Ihan tällaisenä sivuraiteena sinne tällainen tulenpalava puhe pienten yrittäjien puolesta. Kiitoksia ministerille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

17.51 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Minunkin on aloitettava siitä, että olen ollut pienyrittäjä, grillikioskiyrittäjä. Tiedän kyllä hyvin sen tilanteen, kun erikseen laskettiin aina, kuinka paljon voimme käyttää ulkomaista työvoimaa, tai ei ulkomaista — ulkomaista työvoimaa ei käytetty vaan kotimaista — vaan ulkopuolista työvoimaa. Mieli teki kyllä välillä käyttää, kun omat työviikot olivat normaalisti 60:tä tuntia, eli tämä ongelma on kyllä erittäin tuttu. [Tuomas Kettusen välihuuto] Se kyllä helpottaa huomattavasti, jos yksinyrittäjä tai pienyrittäjä kykenee palkkaamaan ulkopuolista työvoimaa edes osa-aikaisesti, se helpottaa sitä omaa jaksamista. Tietysti tavoitteena on, että pystytään sitten tarjoamaan kokoaikaista työtä ja ei vain yhdelle vaan kahdelle ja kolmelle ja niin edespäin.

Sikäli kuin Wikipedian tiedot ovat oikeat, niin Suomessa on 260 000 yrittäjää, joista 170 000 on yksinyrittäjiä. Toki tästä isosta yksinyrittäjien joukosta suuri osa on sellaisia, että he elättävät itse itsensä omalla työllään eikä heillä ole tarkoitukseen ketään palkata siihen työhön, mutta varmasti on kymmeniätuhansia sellaisia, jotka kyllä — kuten tässä on kuvattu useissa puheenvuoroissa — mielellään palkkaisivat henkilön, jos se olisi mahdollista. Siinä suhteessa tätä voi kyllä pitää hyvin tervetulleena ehdotuksena ja kokeiluna, ja toivottavasti tämä kokeilu myöskin menestyy.

Tässä voi tuoda myöskin sen näkökulman asiaan, että jos me katsotaan taaksepäin, niin viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomeen on tullut 40 000—50 000 yrittäjää lisää, mutta he kaikki ovat käytännössä yksinyrittäjiä eli työllistävien yrittäjien määrä on käytännössä pysynyt ennallaan tai lähes ennallaan. Se kuvaa kyllä osittain sitä, kuinka jäykät työmarkkinat meillä on, mutta se kuvaa myös sitä, kuinka vaikeaa meillä on ottaa se ensimmäinen askel, että saa sen ensimmäisen henkilön palkattua, mistä pääsee sitten eteenpäin.

Eli annan hallitukselle tunnustusta myös tässä asiassa, että tämä kokeilu on tullut. Yksityiskohtia voidaan tietenkin sitten vielä hioa tuolla valiokuntatyössä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

17.54 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! On tietysti ensiarvoisen tärkeätä, että ihmisillä on töitä. Työllisyysasteen nousu mahdollistaa myös julkisen talouden tasapainon, siis sellaisen, joka ei ole pelkkiä leikkauksia tai kiristyksiä, ja toden totta uudet työpaikat syntyvät pääosin pieniin yrityksiin.

Hallituksen tehtävä on tietysti luoda yrityksille suotuisat edellytykset investoida ja myös palkata uusia työntekijöitä. Suurin kynnys yrityksillä on usein juuri ensimmäisen työntekijän palkkaamisessa. Tämä on totta kai ymmärrettävää. Ensimmäisen työntekijän palkkaus on usein suuri kynnys, jossa ehkä myöskin siirrytään omalta mukavuusalueelta eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Ja kuten täällä salissa muun muassa edustaja Lehto ja Satonenkin sanoivat, Suomi on yksinyrittäjien luvattu maa, missä ei ole mitään väärää, mutta työllisyyden ja kasvun näkökulmasta on tärkeää, että kehitys ja kasvu olisivat mahdollista. Ja toden totta tämä esitys tahtoo vauhdittaa pienten yritysten kasvua ja myös tulevaisuususkoo — siis rohkaista. Hallituksen esittämä rekrytointitukikokeilu on yrityksille suunnattu tuki palkkakustannuksiin. Ensimmäisen työntekijän palkkaava yritys saisi siis tukea puolet palkkakuluista ensimmäisen vuoden ajalta.

Puhemies! Tämä on kovin järkevä kokeilu ja varmasti tuottaa myös elintärkeää tietoa ja taustaa jatkotoimenpiteille. Hallitus on terveellä tavalla jäljillä siitä, että pienestä voi kasvaa suuri, yhden hengen orkesterista suorastaan sinfoniaorkesteriksi. Tämä rekrytointikokeilu siis madaltaa yritysten kynnystä ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen. Hyvä esitys, arvon ministeri.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.56 Hilikka Kemppi kesk: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia ministerille tämän esityksen tuomisesta meille tänne.

Yritysten rekrytointituki on ehdottoman tervetullut rahallinen tuki. Sen ainoa miinus on tietenkin se, että se on kokeilu, ja meidän ja kaikkien yritysten tulee kiltisti odottaa kokeilun tuloksia, jotta siihen pääsisi mukaan. Eli alkuvaiheessa, kun otos on se 900 yritystä, on ilmiselvää, että kaikki eivät vielä pääse mukaan. Mutta olen iloinen siitä, että lähtökuopissa ollaan ja ympäri Suomen tunnustetaan tarve tämänkaltaiselle tuelle. Toivon vahvasti, että kun näitä tuloksia analysoidaan, niin sieltä myös pystytään siinä vaiheessa tunnistamaan se yritysten halukkuus käyttää tätä tukea, koska tämän kokeilun päämäärähän on se, että mahdollisimman moni yritys hyödyntää tätä mahdollisuutta ja sitä kautta pystyy työllistämään.

Tuen tavoitteet ovat ehdottoman kannatettavia: madaltaa yritysten kynnystä ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen ja edistää yritystoiminnan kasvua ja työllisyyttä kaiken kaikkiaan. Ja tervehdin ilolla myös sitä, että tämä on rakenteellinen uudistus, eli kysymys on uuden tyyppisestä lähestymisestä työllistämiseen, ja sen osalta tämä on erittäin tervetullut uudistus.

Tietenkin tässä salissa on tänään käyty keskustelua yksinyrittäjän asemasta, mutta olen kiinnittänyt huomiota kansanedustajana, että me itse asiassa aivan liian harvoin puhumme yksinyrittäjyydestä tässä salissa. Me otamme paljon helpommin kantaa isojen yritysten tilanteeseen ja jopa keskisuurten yritysten tilanteeseen. Tässä esityksen perusteluissa oli hyvin kuvattu pienten yritysten ja yksinyrittäjien kasvuhaluista ja määrän kasvamista. Siis kolmanneksella oli kasvanut määrä 2000-luvulla. Ja sitten tästä kasvuhaluudesta: täällä oli todettu, että Suomen Yrittäjien elokuussa 2019 julkaiseman yksinyrittäjäkyselyn mukaan 67 prosenttia yrittäjistä ilmoitti olevansa kasvuhaluista. Tätä tietoa vasten olen iloinen, että tämä tutkimus on tehty, koska siinä mielikuvassa, mikä ehkä suomalaisilla ja ehkä myös meillä kansanedustajilla on yksinyrittäjien kasvuhalusta, se ei kyllä yllä oman käsitykseni mukaan tuonne 70 prosenttiin. Että erittäin lämmöllä tervehdin tätä tutkimustulosta ja toivon, että tämä kokeilu osaltaan tuo siihen vastausta.

Yksinyrittäjyyden kasvuun ovat tietenkin voineet vaikuttaa osaltaan myös yleinen työllisyystilanne ja useat eri välimuotoiset yrittäjyyden muodot, kevytyrittäjyys ja niin edelleen. Koronan myötä on kyllä tullut näkyväksi se, että meidän pitäisi pystyä myös laajem-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

min uudistamaan tätä yrittäjyyden kenttää, niin että yrittäjäksi lähteminen olisi entistä helpompaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

17.59 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu puhemies! Molemmille puhemiehille kiitos, että annatte puheenvuoron, [Toinen varapuhemies ryhtyy johtamaan puhetta] ja kiitoksia myös työministeri Haataiselle jälleen kerran ansiokkaasta esittelystä rekrytointitukikokeilusta annettujen lakien osalta. Täällä on käytetty hyviä, ansiokkaita puheenvuoroja.

Itsekin olen tyytyväinen, että vihdoin ja viimein — niin kuin täällä on jo tuotu esille, tämä on ollut monien puolueitten tavoiteohjelmissa, myös keskustan tavoiteohjelmassa pitkään — tällainen rekrytointituki luodaan yksityisyrittäjille. Niin kuin täällä ovat monet puheenvuoroissaan, niin kuin esimerkiksi edustajat Lehto ja Satonen, tuoneet esille, yksinyrittäjien pelkona ja riskinä on ollut monesti, minkälaisia taakkoja se saattaisi tuoda, vaikka kuinka haluttaisiin ottaa se työntekijä vielä siihen kaveriksi. Nyt vihdoin ja viimein tällä rekrytointikokeilulla annetaan mahdollisuus, että tällaisella pienellä avustuksella, mikä on nyt se 10 000 euroa, näitä palkkakustannuksia vähän kevennettäisiin ja sitä myöten sitten katsotaan tällaisen kokeilun myötä, mitä mahdollisuuksia sitten yksinyrittäjille on tällä kokeilulla antaa.

Olen tästä hyvin tyytyväinen, ja niin kuin tässä keskustelussa on tuotu ilmi, aika yksimielinen suhtautuminen tätä kyseistä lakia ja kokeilua kohtaan on, niin että uskon, että sitten myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa saadaan yksimielinen mietintö melko nopeastikin aikaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Ollikainen.

18.01 Mikko Ollikainen r: Ärade talman! Jag sällar mig också till samma tackarskara som nu tackar för det här rekryteringsförsöket — ett ypperligt förslag. Vi vet, precis som har noterats här, att alla partier säkert varit med om att företagare har sagt att de inte vågar anställa den där första personen.

Det här är nu en fin möjlighet för 900 företag, för vi vet ju att företagsamheten och företagandet är jätteviktigt för att upprätthålla också det att vi skulle få skatteintäkter till det här landet. Det är jätteviktigt just att man vågar satsa, och på den vägen också skapa nya arbetsmöjligheter. Jag tycker ledamot Slunga-Poutsalo berättade jättebra hur småföretagare och ensamföretagare har det i dag. Just att man informerar är en jätteviktig sak, alltså att det här budskapet når ensamföretagarna.

Eliikkä toisin sanoen on todella tärkeää nyt, että yksinyrittäjät saavat tiedon tästä, että tällainen rekrytointitukimahdollisuus on. Uskon, kuten täällä on mainittu, että suuri osa puolueista on sitä mieltä, että on elintärkeä asia, että uskalletaan yrittää. Sitähän tämä on: uskalletaan yrittää, palkata ensimmäinen ulkopuolinen työntekijä. Tämä on tärkeä asia kyllä.

Meidän pitää kanssa yrittää nyt koronan jälkeen, ja kun luodaan enemmän työpaikkoja ja työllisyysastetta halutaan korottaa, niin tällainen, kuitenkin suht pieni tuki 900 yritykselle on hyvä kokeilu. Meidän pitää kanssa olla yrittäjämyönteisiä. Tämä koskee myös ihan nuorta yrittäjyyttä, eliikkä sitä yrityshalukkuutta löytyy jo kouluista asti, ja sitä kautta sitten rakennetaan tätä maata tulevaisuudessa. — Kiitos, tack.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Malm.

18.04 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille. Voi, kun meillä olisi aina näin yksimielistä täällä tämä päätöksenteko, [Naurua] että kaikki tykkäävät näistä esityksistä. Tämä on ihan mukavaa vaihtelua, täytyy sanoa, kun tässä on käytetty niin paljon hyviä puheenvuoroja ja katseltu eri näkökulmista tätä koko esitystä, ja kaikki ovat tietenkin myöskin kehuneet sitä, että halutaan tukea yksinyrittäjiä. Ehkä tuosta, mitä edustaja Satonen sanoi yksinyrittäjistä ja heidän roolistaan, sanoisin, että onhan tämä maailma pikkuhiljaa muuttunut siihen suuntaan, että on joutunut siirtymään niistä vanhoista töistä itsensä työllistäjäksi. Siksi on ihan hyvä, että myös tässä kohtaa nyt katsotaan, siis muuttuvassa maailmassa, sitä, miten siinä omassa työssään voi myös kehittyä ja mahdollisesti sitten palkata uuden työntekijän.

Oikeastaan haluaisin ehkä mennä tähän arviointiin ja siihen, kun tämä kokeilu on ohi ja tätä arviointia tehdään. Minua itseäni kiinnostaisi oikeastaan tietää se, että kun tässä nyt mietitään sitä yrityksen työntekijöiden ja maksettujen palkkojen määrää sekä liikevaihtoon ja nettotulokseen liittyviä muutoksia ja arvioissa voidaan myös tarkastella käytettävissä olevien aineistojen rajoissa, millaisia työsuhteita on syntynyt, ja kun tässä salissa niin paljon puhutaan työllisyysvaikutuksista, niin olisiko mahdollista katsoa myös tästä kokeilusta työllisyysvaikutuksia ja sitä, onko tämänkaltaisilla hankkeilla työllisyysvaikutuksia, ja jos on, niin miten sitten tietenkin tähän työllisyyspolitiikkaan voitaisiin tarttua toisella tavalla.

Kaiken kaikkiaan kiitos ministerille tästä hyvän mielen luomisesta saliin tänään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Guzenina.

18.05 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Tämän meidän hyvinvointiyhteiskuntamme kestävyys ei ole itsestäänselvyys. Meidän täytyy jatkuvasti löytää uusia keinoja, joilla me saamme esimerkiksi juuri työllisyystilannetta parannettua. Ja tämä kokeilu on oikein hyvä esimerkki Sanna Marinin hallituksen innovatiivisuudesta ja työministerin lujasta tahdosta tehdä pieniäkin askeleita siihen suuntaan, että me pääsemme näissä asioissa parempaan lopputulokseen.

Olen itse toiminut yrittäjänä. Muistan hyvin, miltä tuntuu palkata ensimmäinen työntekijä. Se tuntuu valtavalla riskiltä, kun se on oma yritys ja sinä pohdit, että onko tuo ihminen sitten siihen sopiva, käyt kaikki haastattelut läpi. Minun tapauksessani löytyi aivan upea ihminen, mutta se kynnys on valtavan suuri. Etenkin mietin nuoria yrittäjiä, jotka aloittavat hyvin pienestä ja sitten muutaman vuoden päästä pohtivat, että nyt tässä olisi oikea hetki. Aivan kuten edustaja Satonen, joka itse on ollut grillikioskin pitäjä, tietää sen omasta kokemuksestaan, juuri tällaiset insentiivit saattavat olla juuri niitä ratkaisevia seikkoja, että henkilö ottaa sen askeleen, laajentaa toimintaansa. Ja samalla me saamme kestäväää kasvua Suomeen, mikä muuten myöskin vaikuttaa siihen, millä tavalla meidän eläkejärjestelmämme tulee kestävään. Tästäkin on paljon viime aikoina puhuttu: tarvitsemme me vahvempia toimia siihen, millä tavalla työuria aloitetaan sieltä alkupäästä nopeammin, miten me pidennämme niitä keskipäästä ja myöskin loppupäästä. Tämänäköisillä insentiiveillä voidaan vaikuttaa myös siihen. Kiitoksia, ministeri.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kinnunen.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

18.07 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Jaan edustaja Guzeninan kokemuksen siitä ilosta, kun saa toisen työllistää. Minulla se muisto liittyy lapsuuteeni, kun 4H-puutarhayrityksessä sain palkata omat pikkuveljet töihin.

Suomi elää yrittäjyydestä, tarvitsemme yrittävää asennetta. Kaikista Suomessa olevista yrityksistä alle 10 työntekijän yrityksiä on 271 851 eli yli 90 prosenttia. On hienoa, että Nilvalassa toimiva Kerttu Saalasti Instituutti toteuttaa tällaisen mikroyrittäjyyden tutkimusta ja koulutusta. Kaikkien yritysten liikevaihdosta lähes 60 prosenttia syntyy pk-yrityksistä. Tunnen erilaisia yrittäjiä, niin alkavia kuin kokeneempia, ja aloittelevalle yrittäjälle juuri sen ensimmäisen työntekijän palkkaaminen on monesti kaikkein suurin kynnys. On erinomaista, että tämä kokeilu rekrytointituesta on nyt päätetty aloittaa.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee lisää yrittäjiä, että selviämme. Meidän pitää käyttää kaikki keinot, jotta mahdollisimman moni rohkenisi ryhtyä yrittäjäksi, ja tämä on sellainen konkreettinen toimi — kiitos, ministeri, siitä. Minusta tästä pitäisi tehdäkin, niin kuin täällä on edellä jo puhuttu, pysyväluonteinen ratkaisu. On selvää, että se maksaa mutta yhtä selvää, että se maksaa itsensä takaisin.

Arvoisa puhemies! Työllisyysastetta tulee nostaa, tavoitteena on 78 prosentin työllisyysaste. Tällä hetkellä meillä on sekä työttömiä että avoimia työpaikkoja. On tehty monia hyviä työllistäviä toimia. Työpaikat syntyvät nimenomaan yrityksissä. Valtion tehtävä on luoda suotuisat olosuhteet yritysten syntymiselle ja kasvamiselle sieltä aivan pienestä aivan suureksi asti. Pidetään myös jatkuvan oppimisen uudistuksen toimien kautta huolta siitä, että myös yksinyrittäjät ja pienyrittäjät saavat tarvitsemaansa osaavaa työvoimaa eri puolilla Suomea. Ja on tärkeää, että tänä syksynä aloittava Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus koordinoi näitä alueellisia verkostoja tähänkin tehtävään. Tarvitsemme tässä maassa yrittävää asennetta. Huolehditään myös koulujen yrittäjyyskasvatuksesta.

Hallituksen esitys on erittäin kannatettava. Tämä on ilon päivä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kemppi.

18.10 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Pienten yritysten kasvuhakuisuus tulisi nähdä koko Suomen taloudellisena mahdollisuutena. Me puhumme paljon taloudesta, ja nyt me nimenomaan olemme sen ytimessä.

Koko tämän kokeilun tavoitteena on hankkia tietoa siitä, onko tuella vaikutusta ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen yrityksessä. Lisäksi kuitenkin toivon, että tämän kokeilun analyysissä kiinnitetään huomiota siihen, onko rekrytointikokeilulla ollut merkitystä esimerkiksi ensimmäisen työpaikan saamiselle, koska edelleen me pystymme tunnistamaan, että kynnys ensimmäisen työpaikan saamiselle on varsin kova, vaikka koko Suomessa on osaajapula ja työntekijöitä haetaan kissojen ja koirien kanssa.

Arvon ministeri, arvostan, että olette ollut koko keskustelun ajan paikalla. Kysyisin myös sen takia: pystytäänkö osaavan työvoiman saatavuuden haasteet huomioimaan tässä kokeilussa ja miten tämä linkittyy ajankohtaiseen teemaan?

Kynnys ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen on selvä, mutta myös muuta korjattavaa meillä edelleen on, arvon puhemies. Business Finland -tuet eivät kohdistu pienille yrityksille riittävästi. Tästä tulee paljon palautetta kansanedustajille. Myös siellä on raivauksen tarvetta.

Ja sitten tämä toimintakulttuuri kaiken kaikkiaan: Yksinyrittäjät kokevat muun muassa, että työntekijöiden perehdyttäminen vie liikaa aikaa. Miten siinä voisimme tukea, ettei sii-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

tä muodostu pullonkaulaa tälle kokeilulle? Tai sitten pienten yritysten kannalta rekrytointikynnystä voivat aiheuttaa myös informaatiovaje työnantajan lakisääteisistä velvollisuuksista, työntekijän johtamistaidot tai epäily, että taitoja ei riittävässä määrin pysty priorisoimaan, sekä muut vastaavat seikat.

Tämä kokeilu on ehdottoman kannatettava, ja niin kuin tänäänkin on käynyt selväksi, kaikki tuemme sitä, mutta sitä tietenkin haastaa se, että se ei kohdistu vielä kaikkiin yrityksiin. Ja nyt kun tätä yritysneuvontaa annetaan monessa kunnassa ja maakunnassa erilaisten toimijoiden toimesta, niin on merkittävä riski, että tämä kokeilu jää huomiotta, koska niiden yritysten määrä on melko pieni, jotka pääsevät tämän kokeilun piiriin näin alussa. Sen vuoksi kysyisin ministeriltä myös: millä tavalla tätä tiedotusta aiotaan hoitaa niin, että kaikki tähän kokeiluun mahtuvat osaavat siihen tarttua?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Kaleva, jonka jälkeen ministeri Haatainen.

18.13 Atte Kaleva kok: Kiitos, arvoisa puhemies! On tosiaan hienoa, että tässä salissa on pidetty tällaisia puheenvuoroja, joissa yrittäjyyttä tuetaan näin voimakkaasti ja kannustetaan siihen, että myös yrittäjät uskaltaisivat palkata. On hienoa, että kautta koko linjan tässä salissa mielialat ovat tällaisia, että yrittäjyyteen todella suomalaisia kannustetaan.

Mutta täytyy myös kiittää ja kannustaa hallitusta silloin, kun siihen aihetta on, ja nyt kyllä siihen on aihetta. Kyllä tämä kokeilu näyttää varsin mielenkiintoiselta. Minä olen itse toiminut yrittäjänä ja tiedän sen, että se ensimmäisen työntekijän palkkaaminen koetaan usein hyvin riskialttiiksi ja sitä arastellaan, joskus ehkä vähän turhaankin, mutta usein on kyllä ihan selkeitä perusteita siihen, minkä takia siihen ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen on aika iso kynnys. Jos tällaisella kokeilulla voidaan löytää sellaisia keinoja, millä tätä kynnystä madalletaan, niin sehän on erittäin tervetullutta silloin.

Nämä huomiot, mitä tässä edustaja Kemppi sanoi, ovat kyllä aivan hyviä. Toki eihän mikään kokeilu tietenkään voi olla kaiken kattava, mutta minä odotan kyllä mielenkiinnolla sitä, mitä tuloksia tästä kokeilusta saadaan ja miten mahdollisesti jatkossa voidaan laajentaa tällaista tukea. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Nyt ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

18.14 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia näistä puheenvuoroista ja hyvähenkisestä keskustelusta. Pidän itse tätä tosi mielenkiintoisena ja tärkeänä hankkeena ja kokeiluna. Meillä oli viime vuonna keskimäärin 190 000 yksinyrittäjää. Se on yhteensä vajaa 70 prosenttia kaikista yrityksistä. Eli tässä on valtava potentiaali työllisyyden ja työllistämisen näkökulmasta.

Niin kuin täällä salissa monet ovat todenneet — ja ihan omasta kokemuksestanne kerrotte — millainen kynnys on sen ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen. Koska puhutaan niin pienistä marginaaleista silloin kun ollaan yksinyrittäjinä, niin siinä tavallaan se pelko virherekrytoinnista kasvaa kovasti. Moni sitten punnertaa itse, ajattelee, että itse teen ja itse jaksan. Itsekin olen seurannut sivusta tuttavien, yksinyrittäjiä, ja ei tämän askelen ottaminen kauhean helppoa ole.

Oli kysymyksiä siitä, mitä tässä tullaan seuraamaan. Kyllä, työllisyysvaikutusta seurataan. Tässähan ehtona tuelle on, että työllistää henkilön, ja tätä tullaan seuraamaan, samoin

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

sitä, lähteekö kasvua pidemmälle. Kun yhden saa lisää, niin yritys voi kasvaa ja sitten pystyy palkkaamaan taas lisää. Eli tällä voi olla isommat vaikutukset kuin pelkästään sen yhden, ensimmäisen, palkkaaminen.

Sitten se, mitä kaikkea tarvitaan tämän tukemiseksi ja tähän rekrytointiin ja perehdyttämiseen ynnä muuhun. Slunga-Poutsalo, otitte esille nämä työehtosopimukset ja kaiken sen ymmärtämisen. Tämä kaikki on sellaista, josta me saadaan tässä tietoa ja voidaan seurata sitä, minkälaiset kaikki asiat ovat sellaisia, joita voitaisiin tehdä ehkä fiksummin ja joissa voitaisiin pieniä yrityksiä eri järjestelyin tukea.

Täällä oli sitten kysymys osaavan työvoiman saatavuudesta ja tiedottamisesta. Kyllä, tiedottaminen on tässä nyt keskeinen asia. Nyt tiedottamista tehdään ministeriön kautta. Siinä ovat nämä yhteistyötahot: Suomen Yrittäjät, kunnat, tietysti kuntien yrityspalvelut, se on hyvä kanava tätä tietoa viedä eteenpäin. Sitä täytyy tehdä, jotta tästä tieto sitten leviää.

Yksinyrittäjien määrä on myös kasvanut, ja selvästikin tässä kentässä on liikehdintää. Toivoisi, että se liikehdintä olisi myös siihen suuntaan, että nämä yksinyrittäjät pystyisivät palkkaamaan lisää henkilökuntaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työaikalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 161/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.18 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä tavoitteena on palauttaa vanhan työaikalain aikainen oikeustila. Tämä toteutettaisiin kahden pykälän muutoksella.

Ensimmäinen muutos koskee valtakunnallisten työmarkkinajärjestöjen sopimusoikeuden laajentamista. Esityksen mukaan valtakunnallisella työ- tai virkaehtosopimuksella saataisiin sopia laissa muutoin säädetystä säännöllisestä työajasta poiketen työssä, jota tehdään vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Tällaisia tehtäviä on lähinnä palo- ja pelastustoimessa. Tämä lakihanke on lähtenyt liikkeelle nyt työntekijäpuolen yhteydenotosta ja pyynnöstä. Myös KT on pitänyt eh-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

dotettua muutosta tarpeellisenä. Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä työntekijä- ja työnantajapuolen kanssa.

Tällä ehdotuksella muutettaisiin sekä vuorokautisesta että viikoittaisesta säännöllisestä työajasta poikkeaminen niin, että vuorokautinen työaika voisi olla 24 tuntia, minkä jälkeen työntekijälle olisi annettava pidempi yhdenjaksoinen lepoaika. Sopia voitaisiin myös keskimäärin 40 tuntia ylittävstä viikkotyöajasta.

Tämä ehdotettu muutos ei itsessään muuttaisi kenenkään työsuhteen ehtoja, vaan se antaisi mahdollisuuden sopia asiasta valtakunnallisella työ- ja virkaehtosopimuksella työssä, jota tehdään vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Sopimusmahdollisuus koskisi lähinnä siis palo- ja pelastustoimessa olevaa henkilöstöä ja heidän työaikajärjestelyjään. Tällä hetkellä tämänkaltaisen järjestely on mahdollista vain avin poikkeusluvalla, ja nyt sitten tämän muutoksen jälkeen tästä asiasta voitaisiin sopia siis TESissä ja siten mahdollisesti keventää myös viranomaisten työtaakkaa, eli ei tarvittaisi tätä avien lupapyöritystä.

Toiseksi ehdotetaan, että työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudestaan rikkoo hätätyön teettämislle säädettyjä rajoja, olisi tuomittava työaika-rikkomuksesta sakkoon. Nykyisin voimassa olevassa työaikalaisissa rangaistavaa on enimmäistyöaika tai vähimmäislepoaikoja koskevien säännösten rikkominen. Lain vastaisella hätätyön teettämislle rikotaan yleensä joko enimmäistyöaika tai vähimmäislepoaikoja koskevia säännöksiä.

Lisäksi näihin kahteen edellä mainittuun pykälään ehdotetaan vielä tehtäväksi teknisiä korjauksia, jotta nämä sanamuodot vastaisivat paremmin nykyisiä lain sanamuotojen teknisiä edellytyksiä. Myös poikkeuslupaa koskevaan pykälään tehtäisiin tekninen korjaus muuttamalla momenttiviittausta vastaamaan laissa tarkoitettua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva.

18.21 Atte Kaleva kok: Arvoisa puhemies! Voimassa oleva työaikalainsäädäntö on tarpeettomasti vaikeuttanut niin työnantajien kuin työntekijöidenkin arkea erityisesti pelastuslaitoksilla. On hyvä, että asia pyritään nyt korjaamaan. Pelastustoimessa on perinteisesti tehty niin sanottua vuorokausityöaika. Käytännössä se siis tarkoittaa, että työvuorossa ollaan kerrallaan 24 tuntia, minkä jälkeen seuraa kolme vapaapäivää. Työaika on tasoittunut keskimäärin 42 tuntiin viikossa. Jotkut pelastuslaitokset ovat kokeilleet lyhyempiä työaikoja, mikä on samalla merkinnyt useampia työpäiviä. Enimmäkseen kokemukset näistä ovat olleet kielteisiä, ja siksi osa laitoksista on palannut takaisin vuorokausirytmiiin.

24 tunnin työvuoroja toivoo suurin osa alan ammattilaisista. Monille tämä työaikamalli on myös iso syy pysyä ammatissaan. Pääsääntöisesti mallia kannattavat myös työnantajat. Malli on selkeä, ymmärrettävä ja käytännössä mielekkäästi toteutettavissa. Niillä laitoksilla, joissa on siirrytty lyhyempään työaikaan, on jouduttu rekrytoimaan lisää väkeä, mikä on merkinnyt myös lisää kustannuksia.

Meillä on jo ennestään pulaa pelastajista ja pätevistä hoitohenkilökunnasta. Vuorokausirytmillä ei ole sellaisia haittoja, joiden takia sitä mallia pitäisi vieroksua. On tarpeen ymmärtää tämän alan erityispiirteet. Pelastusalan ammattilaiset ja ensihoitajat ovat kaikkina aikoina — arkena ja pyhänä, yöllä ja päivällä — valmiina kiirehtimään avuksemme silloin, kun hätä on suurin. Työ on erityistä myös siksi, ettei meidän hätämme ja palvelutarpeemme ole mitenkään tasainen tai ennakoitava. Alan henkilöstön pitää jokaisena hetkenä olla

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

valmiina, koska hätä ei odota. On sanomattakin selvää, että monissa muissa töissä 24 tunnin vuoro olisi kohtuuton. Pelastus- ja ensihoitoalan ammattilaisten työ on usein valmiuden ylläpitoa ja päivystämistä. Eivät nämä ammattilaiset pääsääntöisesti aja hälytysajoa kellon ympäri. Tehtävien salliessa heillä on vuoron aikana myös mahdollisuus lepoon.

Kannatan sitä, että lainsäätäjä tai viranomainen puuttuu mahdollisimman vähän työaikoihin ja muuhun työpaikkojen arkeen silloin, kun osapuolet yhdessä löytävät kullekin työpaikalle parhaiten sopivia ratkaisuja. Ammattilaiset tuntevat työnsä ja työolosuhteensa. Kannatan lämpimästi sitä, että pelastus- ja ensihoitoalan ammattilaiset saavat jatkossakin tehdä parhaaksi kokemaansa työaika.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Junnila — edustaja Junnila poissa. — Edustaja Satonen.

18.24 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Nyt täytyy sanoa, että edustaja Kaleva piti kyllä niin hyvän puheenvuoron, että riittäisi, kun sanoisi, että yhdyn edelliseen puhujaan. Sanon kuitenkin muutaman sanan:

Tässä hyvin käy ilmi se, että on sellaisia toimialoja, joilla töitä on järkevää tehdä hyvinkin poikkeuksellisella tavalla, ja palo- ja pelastustoimi on nimenomaan juuri sellainen ala. Aivan kuten edustaja Kaleva sanoi — ja kun jonkun verran palomiehiä tunnen, se on myös oma käsitykseni — se on yksi vetovoimatekijä sille työlle, että sitä nimenomaan tehdään niin, että tehdään yksi 24 tunnin jakso ja sitten on vapaapäiviä ja sitten tehdään toinen 24 tunnin jakso. Se myös mahdollistaa sen, että voi asua aika kaukanakin työpaikastaan, koska tämä liikkuminen ei ole päivittäistä.

Tosiaan näistä henkilöistä on pulaa, ja silloin on järkevää, että nämä säännökset joustavat.

Ylipäätään on tietysti järkevää, että me annetaan tilaa sille paikalliselle sopimiselle, ja tämä on siitakin erinomainen esimerkki. Aivan varmasti Kuntatyönantajat ja valtakunnalliset liitot työntekijäpuolella kykenevät tekemään järkeviä työsopimuksia jatkossakin tätä säännöstä huomioiden.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Malm.

18.25 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Tässä on nyt käsitelty lähinnä tätä ensimmäistä pykälää, mutta tämä toinen ehdotus on, että ”työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudestaan rikkoo hätätyön teettämiselle säädettyjä rajoja” ja niin edespäin. Kun me puhumme tässä nyt hätätyöstä ja tästä pelastustyöstä, niin minua kiinnostaisi nyt tietää se, koskeeko tämä pykälämuutos kaiken kaikkiaan myös muun muassa yksityistä työnantajaa. Elikkä kun ongelmia on juuri enimmäistyöajan ylityksessä tai vähimmäislepoajan alituksessa, niin miten tämä suhteutuu tässä koko kokonaisuudessa?

Mutta oikeastaan muuten täytyy yhtyä puheenvuoroihin — harvinaisen yksimielistä väkeä tänään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

18.26 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri ja edustajakollegat! Haluan kyllä antaa kiitosta ministeri Haataiselle tämän esityksen tuonnista eduskuntaan. Niin

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

kuin ministeri kertoi, tämä muutostoive ja -tarve on lähtenyt nimenomaan sieltä kentältä, työntekijöiltä ja palo- ja pelastuslaitoksista, ja silloin on hienoa, että siihen reagoidaan ja tehdään muutoksia. Tämä työaikainen muutosesitys siis koskee palo- ja pelastusala ja ensihoitajia ennen kaikkea.

Tässä edellä edustaja Kaleva piti hyvän puheen ja kuvasi, millä tavalla meidän pelastusalamme tällä sektorilla toimii, tämä vuorokausi-rytmi ja sen jälkeen perään tulevat vapaat. Kaleva toi esille sen, mikä alalla näkyy, että nimenomaan tämä on yksi syy siihen, että alalla ollaan, halutaan olla, ja itse asiassa aika usein, että pystytäänkin olemaan. Se työ on rasittavaa, rankkaa ja kovaa, ja silloin tämä rytmi on ollut toimiva.

Toivon todella, että tämä saadaan nopeasti voimaan. Tämä tulee parantamaan meillä pelastajien asemaa ja toivottavasti myös kasvattamaan alan vetovoimaa, estämään, tilkitsemään sitä, että alalta ei siirryttäisi pois ja siellä jaksettaisiin olla, mutta myös lisäämään alan vetovoimaa. Tämä ei kuitenkaan tule yksin riittämään, sillä meillä on tällä hetkellä Suomessa alati kasvava pelastajapula, voisi puhua jo aika lailla akuutistakin pulasta. Suurimpia tekijöitä tässä akuutissa pelastajapulassa on aiemmin varallaoloon perustuneiden paloasemien muuttaminen ympärivuorokautisiksi miehitetyiksi paloasemiksi. Esimerkiksi neljän hengen päivävuoro on muutettu ympärivuorokautisiksi vuoroiksi, eli neljä henkilöä neljää vuoroa kohden. Lisäksi aluehallintovirastohan on antanut huomautuksia toimintavalmiusaikojen riittämättömyydestä, joiden vuoksi uusia pelastusyksiköitä on perustettu ja tullaan perustamaan erityisesti pääkaupunkiseudulle. Seuraavan viiden vuoden aikana pelkästään Uudellamaalla tarvitaan yli 100 uutta pelastajan virkaa normaalin poistuman lisäksi. Kansallisella tasolla kyseessä on jopa 1 000 uutta virkaa noin 1 400 eläköityvän pelastajan lisäksi vuoteen 2030 mennessä eli tämän kuluva vuosikymmenen aikana.

Käytännössä siis valtio vaatii pelastuslaitoksilta lisää iskukykyä, mutta rahaa koulutuksen järjestämiseen ei ole nyt riittämiin. Tilanne on hyvin nurinkurinen, sillä koulutuksen järjestäminen on nimenomaan valtion vastuulla. Toivon, että tämän työaikainen alalta tulleen toiveen ja muutoksen jälkeen myös tähän alalla olevaan akuuttiin pelastajapulaa puututtaisiin ja huolehdittaisiin, että me saamme riittävän määrän pelastajia kasvavia tarpeita varten mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kemppi.

18.30 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! On todella hyvä asia, että esimerkiksi pelastuslaitoksen ja ensihoidon työntekijöitä on vihdoinkin kuunneltu tämän työaikaasian kohdalla. Tämän seurauksena voidaan sopia muun muassa vuorokausi-rytmitetystä työstä eli 24 tunnin työvuoroista, niin kuin keskustelussa on kuultu. Alan ammattilaiset ovat laajasti lähestyneet varmaan muitakin edustajia — myös minua — siitä, että tämänkaltaisen laki tulee saada voimaan ja vapautta neuvotella heidän omista vuoroistaan tulee saada raivattua.

Tämä on tietysti askel paikallisen sopimisen suuntaan siinä mielessä, että silloin kun työntekijän ja työnantajan intressi on yhteinen, voidaan rohkeasti myös sopia pelkäämättä sanktioita. Uskon, että tällä esityksellä pystytään helpottamaan myös työntekijäpulaa, varsinkin niillä alueilla, joilla osajia on vähän. Tiedän, että esimerkiksi pohjoisessa, Rovaniemen alueella, voi olla hyvinkin vaikeaa saada ensihoidon työntekijöitä, ja tämän uudistuksen kautta tietenkin myös pitkämatkalaisen työntekijän taival on helpompi.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Edustaja Kaleva kuvasi hyvin sitä, että on hyvä, että lainsäätäjä puuttuu mahdollisimman vähän ammattilaisten työarkeen silloin, kun työntekijöiden ja työnantajan intressi on yhteinen. Toivon, että tässä pelastustoimen keskustelussa muistetaan myös puolivakinaisen henkilökunnan tarpeet ja työaikajoustot. Myös siellä suunnalla on kovasti toiveita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Haluaako ministeri Haatainen? Olkaa hyvä.

18.32 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän tästä hyvästä keskustelusta. Täällä tuli yksi kysymys, itse asiassa edustaja Malm kysyi rangaistavuudesta, koskeeko tämä myös yksityistä sektoria. Tämä hätätyösäännöksen rikkominen koskee sekä yksityistä että julkista sektoria ihan samalla tavalla kuin se säännös koskee nyt kokonaisuudessaan molempia eli yksityistä ja julkista puolta.

Eipä lisättävää tähän. Hyvä kuulla tässä keskustelussa, että eduskunta tukee tätä esitystä, ja toivottavasti tämä saadaan sitten valiokunnasta nopeasti eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos itsellenne.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 139/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan näiden aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.33 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia ja useita siihen liittyviä lakeja, joilla markkinavalvontaa säädellään Suomessa. Esitys on poikkihallinnollinen ja osa laajaa markkinavalvontasääntelyuudistusta EU:ssa. Yhteensä 70:n eri EU-tuotesäädöksen markkinavalvontaa koskeva sääntely on nyt yhdenmukaistettu uudella EU-markkinavalvonta-asetuksella, joka edellyttää nyt meillä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Markkinavalvonta-asetuksen soveltamisala on hyvin laaja, ja muutostarpeet kohdistuvat siten laajasti eri tuotesektoreille ja hallinnonaloille. Tämän asetuksen soveltaminen al-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

koi täysimääräisesti kesällä 16.7.2021 lukien, ja täytäntöönpanoa tehdään nyt vaiheittain. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi tätä täytäntöönpanoa.

Lakimuutoksilla päivitetään tietyillä tuotesektoreilla kansalliset markkinavalvonnan rakenteet vastaamaan nyt EU:n uutta markkinavalvonta-asetusta, ja lakeihin tehtäisiin välttämättömät muutokset, jotka aiheutuvat markkinavalvonta-asetuksesta, antamalla kansallista täydentävää sääntelyä soveltamisen tueksi. Asetuksen täytäntöönpano edellyttää, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään muun muassa markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuuksista sekä talouden toimijoihin kohdistuvista seuraamuksista.

Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa markkinavalvonnan sääntelyä Suomessa hyödyntämällä horisontaalista markkinavalvontalakia. Sääntelyn yhdenmukaistamisen voidaan arvioida olevan lähtökohtaisesti hyödyllistä kaikkien toimijoiden kannalta.

Markkinavalvontalain soveltamisala laajenisi kattamaan jatkossa myös seuraavien tuoteryhmien valvontaa: huviveneet, radiolaitteet, laivavarusteet, energiaan liittyvät tuotteet, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, joissa on vaarallisia aineita, kemikaalit, kosmeettiset valmisteet sekä tupakkalaissa tarkoitettut tuotteet. Markkinavalvontalain soveltamisalan laajentuessa uusille tuotesektoreille se vastaa paremmin myös Euroopan unionin markkinavalvontasääntelyn rakennetta ja mahdollistaa tulevaisuudessa joustavamman tavan reagoida mahdollisiin säädösmuutoksiin.

Samalla kun markkinavalvontalain soveltamisalaan ehdotetaan lisättävän kahdeksan tuotelakia, ehdotetaan myös kumottavaksi päällekkäinen markkinavalvontaa koskeva sääntely sektorilaeista. Lisäksi ehdotetaan markkinavalvonta-asetuksen täytäntöönpanon kannalta tarvittavia muutoksia niihin lakeihin, jotka kuuluvat jo nykyisin markkinavalvontalain soveltamisalaan.

Markkinavalvontalaki laajenisi jatkossa koskemaan useita markkinavalvontaviranomaisia. Markkinavalvontaviranomaisista tätä lakia soveltaisivat jatkossa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Liikenne- ja viestintävirasto, Säteilyturvakeskus, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja kunnat.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan uutta seuraamussääntelyä vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteista annettuun lakiin sekä ehdotetaan lisättävän tiettyihin tuotelakeihin seuraamussäännökset markkinavalvonta-asetuksessa säädettyjen talouden toimijan velvollisuuksien rikkomisesta.

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Esityksessä markkinavalvonnan peruseriaatteet, lähtökohdat ja toimintatavat eivät muuttuisi, mutta markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuudet olisivat jatkossa yhdenmukaiset tämän lain soveltamisalaan kuuluvilla tuotesektoreilla.

Verkkokaupan markkinavalvonta tehostuisi uusien valvontakeinojen myötä. Markkinavalvontalain soveltamisalaan lisättävillä sektoreilla olisi jonkin verran vaikutuksia sopeutumisesta uuteen sääntelymalliin.

Nyt ehdotetut lakimuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan tänä syksynä, 2021. Tämä olisi nyt tärkeä tavoite, jotta varmistetaan markkinavalvonta-asetuksen oikea-aikaista täytäntöönpanoa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

8. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2020

Kertomus K 14/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 18/2021 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 18/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelun aloittaa ja valiokunnan mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen.

Keskustelu

18.38 **Suna Kymäläinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on käsitellyt Yleisradion hallintoneuvoston kertomusta eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2020. Valiokunta toteaa, että vuosi 2020 on ollut poikkeuksellinen ja Yleisradio on mukauttanut toimintaansa näihin olosuhteisiin. Valiokunta korostaa Yleisradion julkisen palvelun velvoitteen merkitystä ja katsoo, että Yleisradio on pääasiallisesti onnistunut hyvin tehtävässään covid-19-pandemian aikana.

Valiokunta pitää Yleisradion roolia suomalaisen kulttuurin ja suomen kielen aseman kehittämisessä keskeisenä. Suomalaisen ohjelmiston ja erityisesti lastenohjelmien tuottaminen molemmilla kansalliskielillä on tärkeä tehtävä. Varsinkin monipuolisten lastenohjelmien kautta voidaan tukea äidinkielen oppimista ja vahvistaa kulttuurin tuntemusta. Valiokunta myös pitää erittäin tärkeänä Yleisradion tehtävää tuottaa palveluja saamen, romanin ja viittomakielellä sekä soveltuvien osin myös maan muiden kieliryhmien kielillä. Kotimaisten ohjelmistojen kautta Yleisradio pystyy myös tukemaan kulttuurialaa, ja valiokunta pitääkin hyvänä, että Yleisradio on varsinkin poikkeuksellisissa olosuhteissa lisännyt kotimaisen musiikin osuutta ohjelmistossa, esimerkiksi sinfoniaorkesterien osalta. Valiokunta kiinnittää huomiota myös Yleisradion tehtävään maksuttomien oppisisältöjen osalta, mitä valiokunta pitää tärkeänä lasten ja nuorten tasa-arvon edistäjänä.

On harmillista, että koronan johdosta tätä kertomusta vuodelta 2020 käsitellään vasta nyt lokakuussa, mutta tästä huolimatta valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Yleisradion hallintoneuvoston kertomuksen eduskuntakäsittelyä helpottaisi merkittävästi, jos kertomus annettaisiin eduskunnalle jo maaliskuun aikana.

Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen johdosta. Eduskunnalla ei ole huomauttamista kertomuksen johdosta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Aittakumpu, edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Satonen.

18.40 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan tässä vaiheessa lähinnä kiitokset liikenne- ja viestintävaliokunnan suuntaan antamastanne lausunnosta, joka mielestäni erittäin hyvin kuvaa sitä, minkälainen vuosi Ylellä oli. Tämä korona-aika oli sillä tavalla poikkeuksellinen, että kun Ylehan tavoittaa viikoittain 96 prosenttia suomalaisista, niin korona-aikana oli vieläkin vahvempi merkitys, koska tietysti tuli paljon koronaan liittyvää uutisointia ja ajankohtaista ja sitten näitä tiedotustilaisuuksia, joita ihmiset aktiivisesti seu-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

rasivat, ja kun toisaalta oli myös enemmän ikään kuin kotona vietettyä aikaa, niin televisionkin merkitys oli entistä suurempi. Itse asiassa se pieni laskeva trendi, joka television katsomisessa on ollut, kääntyi toiseen suuntaan koronan aikana. Nimenomaan korona-aikana oikeastaan korostui myöskin tämmöinen vastuullisuus, että saatiin luotettavaa tietoa. Ylehan on riippumattomien tutkimusten mukaan selvästi Suomen luotetuin ja myös seuratuin uutispalvelu. Eli oikeastaan nämä kaikki hyvät puolet korostuivat koronan aikana, ja siinä mielessä tämä oli poikkeuksellinen vuosi ja ehkä osoitti vielä aikaisempaakin enemmän, minkä takia Yle on tärkeä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Haluan kuitenkin samalla korostaa sitä, että Yle ei kykene yksin huolehtimaan suomalaisesta tiedonvälityksestä vaan on äärimmäisen tärkeää, että meillä myös paikallislehdillä, maakuntalehdillä sekä kaupallisella televisio- ja radiotoiminnalla on toimintaedellytykset suomalaisessa yhteiskunnassa, koska nämä kaikki ovat kuitenkin sellaisia toimijoita, että ne ovat JSN:n valvonnassa ja lisäävät kansalaisten tietoa asioista. Tietysti viime aikoina ollaan oltu aiheestakin huolissaan siitä, pärjäävätkö nämä kaupalliset yhtiöt, mutta tässä keskustelussa on tärkeää muistaa se, että niiden pahin kilpailija ei ole Yleisradio vaan niistä ovat Facebook ja muut sosiaalisen median toimijat, jotka eniten sitä kilpailua siellä antavat. Tässä suhteessa itse asiassa, vaikka se menee ehkä vähän asiasta ohitse, oli mielenkiintoista, että viime aikoina on avautunut myös Australiasta käsin se keskustelu, voidaanko tätä rahaa kansallisten toimijoiden ja kansainvälisten toimijoiden välillä muotoilla uudella tavalla myös kaupallisella puolella, jotta myös tälle kaupalliselle puolelle jäisi elintilaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Guzenina.

18.43 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Tuossa hetki sitten havahduin siihen, että neljän vuoden päästä Yle täyttää peräti 100 vuotta, eli Ylen merkitys ikään kuin suomalaisen historian erilaisissa vaiheissa on aivan valtava. Radio aloitti 1926. Jokainen, joka on kuullut esimerkiksi Elävästä arkistosta niitä ensimmäisiä radiolähetystyksiä — ihan ensimmäisiä ei taltioitu, mutta vähän ajan päästä ymmärrettiin sitten taltioinninkin tarkoitus — tietää, millä tavalla se historia sitten avautuu. Televisiolähetykset alkoivat vuonna 58 ja omat uutiset vuonna 65.

Täällä puhuttiin lastenohjelmien merkityksestä, ja valiokunnan puheenjohtaja Kymäläinen täällä viittasi lastenohjelmiin. Kun Pikku Kakkosen toiminta alkoi vuonna 77, olin itse kahdeksanvuotias, ja muistan sen ilon hetken, kun ruutuun tuli lasten oma ohjelma — se tuli kakkoselta. Sitä ennen nimittäin iltapäivät, ne myöhäisiltapäivät, kuluivat aika usein testikuvaa tuijottaessa, ja siinä vaiheessa kun ruutuun sitten pläjähti se Ylen tunnus ja se upea musiikki, tiesi, että esirippu aukeaa.

No maailma on muuttunut ihan valtavasti, ja tässä Yle on seurannut suomalaisen yhteiskunnan ja maailmankin kehitystä. Ollaan tartuttu uusiin haasteisiin. Siinä, millä tavalla Yle siirtyi 90-luvun puolessavälissä internetiin ja perustettiin Yle Areena ja Elävä arkisto, näkyy, että meillä on vuosien ja vuosikymmenien saatossa oltu Ylellä vähän niin kuin ajassa kiinni ja jopa edellä aikaa. Esimerkiksi Ylen Elävä arkisto on peräti ensimmäinen tämänkaltaisen arkisto koko maailmassa, ja nyt muissa yleisradioyhtiöissä on alettu ottaa siitä mallia. Eli meillä on paljon ylpeydenaiheita tässä meidän rakkaassa Yleisradiossa.

Mutta miltä näyttää Yleisradion tulevaisuus? Jos me katsomme taaksepäin sata vuotta, on helppo nähdä, että yhteiskunta kehittyi, mutta missä Suomi on seuraavan sadan vuoden jälkeen, minkälainen meidän yhteiskuntamme on? Pitäisin erittäin tärkeänä Ylen asemaa

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

riippumattoman tiedon välittäjänä, journalismiltaan tutkivana ja kokonaisvaltaisena. Silloin aikoinaanhan puhuttiin Reporadiosta, kun Eino S. Repo teki valtavan uudistuksen ja päästi nuoret ihmiset — nuoret ihmiset! — tekemään uutisia, ja vähän samalla tavalla nyt täytyy nähdä, mikä on se uusi juttu, joka myöskin kehittää Ylen sille oikealle tielle seuraavaksi sadaksi vuodeksi, jotta sitten ne tulevaisuuden päättäjät täällä eduskunnassa voivat katsoa Ylen satavuotista historiaa taaksepäin ja siitä sitten ne seuraavat sadat ja pohtia, että kyllä Yle on tehnyt hyvää työtä, ja katsoa eteenpäin taas jo sinne seuraavalle sadalle vuodelle. Jonain päivänä Yle toivottavasti täyttää 300 vuotta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin me toivomme. — Edustaja Asell on poissa — mutta edustaja Torniainen on paikalla.

18.47 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen hyvin esitteli liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön tästä asiasta. Se mietintö on suhteellisen lyhyt, mutta kun katsoo Ylen hallintoneuvoston kertomusta, niin se antaa erittäin hyvän ja laajan kuvan Ylen toiminnasta esimerkiksi viime vuodelta ja siinä ilmapiirissä ja siinä ympäristössä, missä viime vuonna jouduttiin kaikkialla tekemään töitä koronapandemian aikana. Täytyy sanoa, että kyllä Yle myöskin mukautui erittäin hyvin siihen isoon muutokseen, mikä tapahtui viime vuonna.

Edustaja Satonen toi hyvin esille sen tosiasian, että Yle tavoittaa viikoittain noin 96 prosenttia suomalaisista, ja viime vuonna se tavoitti paljon enemmän ihmisiä. Tosiasia on, että Yle on aina ollut ja on edelleen erittäin tärkeä osa suomalaista tiedonvälitystä ja nimenomaan sitä ajankohtaista tiedonvälitystä, sitä oikeaa tiedonvälitystä, ja nimenomaan siten, että ihmiset saavat ajankohtaisesti siitä tietoa, missä mennään. Etenkin tietysti viime vuonna ja myöskin tänä vuonna, tänä korona-aikana, tiedonvälitys, oikea-aikainen tiedonvälitys, on ennen kaikkea korostunut Ylen toiminnassa.

Myöskin valiokunta toteaa omassa mietinnössään, että vuosi 2020 on ollut poikkeuksellinen ja Yleisradio on mukauttanut toimintaansa näihin olosuhteisiin erittäin hyvin. Tosiasia on, että maailma muuttuu. Kuten edustaja Guzenina totesi, niin maailma muuttuu valtavasti ja Yle on myöskin muuttanut omaa toimintaansa ja saanut muuttua siinä mukana, ja iso kiitos siitä kaikille yleläisille, miten siellä ollaan mukauduttu.

On erittäin tärkeää, että on monipuolinen kaikelle kansalle oleva ohjelmisto, se, että se on kaikille suomalaisille suunnattua ohjelmistoa, että se on lapsista aikuisiin ja ikäihmisiin myöskin. Itse en malta olla tässä yhteydessä tuomatta esille urheilun merkitystä, sitä mitä Yle tekee urheilun parissa. Tosiasia on, että urheilulla on suomalaisille edelleen tärkeä merkitys ja ihmiset haluavat nähdä myöskin kotimaista urheilua. Viime vuonna Yle esimerkiksi onnistui saamaan uusia, merkittäviä sopimuksia tuleville vuosille.

Vuosi 2020 oli Ylelle myöskin uuden strategian alkuvuosi. Siitä käynnistyi uuden strategian toteuttaminen, ja kyllä tosiasia on, että viime vuonna ja myöskin tänä vuonna Yle Areenan suosio on kasvanut yhä enemmän ja sen perinteisen tv:n ja radion seuraaminen jää yhä vähemmälle suomalaisilta, mutta myöskin Areenan kautta saadaan sitä tietoa.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun: En malta olla korostamatta näiden maakunnallisten aluetoimitusten merkitystä. Sen ihmiset nimenomaan maakunnissa kokevat tärkeäksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

18.51 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! 100, 201, 221, 301, 401, 471 — nämä numerot monet suomalaiset muistavat. 7. lokakuuta 1981, eli tänään tasan 40 vuotta sitten, käynnistyi teksti-tv. Se perustettiin aikanaan huonokuuloisia varten, mutta hyvin nopeasti se valloitti oikeastaan meidän kaikkien tv:n käyttäjien sydämet. Parhaimmillaan teksti-tv:tä käytti viikoittain yli 2 miljoonaa suomalaista. Tänäkin päivänä, tämän kaiken tietotulvan keskellä, viikoittain noin 1,2 miljoonaa suomalaista käyttää teksti-tv:tä — ja käytän muuten edelleen itsekin. Puhelimella teksti-tv ja sen kautta tietyt asiat löytyvät helposti.

Myös opettajana käytin teksti-tv:tä. Luokassani oli teksti-tv auki, päivittäin kiersi etusivu. Jokainen aamu alkoi uutisilla, ja sen jälkeen teksti-tv:stä kerättiin tärkeimmät uutiset oppilaiden kanssa ja vähän käytiin niitä yhdessä läpi. Aika moni oppilas on sitä muistellut ja tuonut esille, miten ne uutiset ja se tiivistäminen tuli tietyllä tavalla opittua näiden aamun avausten jälkeen. Muistan myös sen, kuinka jääkiekkosarjaa tuli seurattua teksti-tv:n kautta, ja se oli jopa niin mielenkiintoista, että eräs kaverini — en hänen nimeään nyt sano — yritti jopa äänittää VHS-nauhalle teksti-tv:tä, että hän olisi voinut pesäpalloharjoitusten jälkeen katsoa sen jääkiekko-ottelun teksti-tv:stä, missä siis minuutin välein muuttui luku ja mahdollisesti tuli maali. Sellaisia velikultia oli.

Ja kun edustaja Guzenina tuossa kauniisti muisteli Ylen historiaa, toki paljon pidemmältäkin ajalta kuin me nuoret ihmiset muistamme, niin paljastanpa senkin, että itsekin sinne Pikku Kakkoseen muuten aikanaan opettajaopiskelijana hain — onneksi eivät valinneet. [Naurua]

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 14/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

9. Lakialoite laiksi varhaiskasvatuslain 13 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 84/2020 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelun aloittaa lakialoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Eloranta.

Keskustelu

18.55 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä SDP:n sivistysvaliokuntaryhmän lakialoite on sama aloite, minkä jätimme viime vaalikaudella. Varhaiskasvatusta on uudistettu tällä kaudella erittäin paljon. Ryhmäkoot on palautettu pieniksi, täysi varhaiskasvatusoikeus palautettu, kaksivuotinen esiopetus on saatu ai-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

kaan, varhaiskasvatusmaksuja alennettu ja kolmiportainen tuki on juuri tullut eduskunnan valmisteluun. Saattaa olla, että juuri tätä aloitetta, jota tässä käsitellään, ei välttämättä enää tällä kaudella ehditä toteuttaa, mutta toivottavasti sitten vaikka seuraavalla kaudella.

Elikkä tässä aloitteessa ehdotetaan lisättäväksi varhaiskasvatuslain 13 §:ään uusi, 2 momentti, jossa ehdotetaan, että vuorohoitoa tulisi järjestää tarpeenmukaisessa laajuudessa myös ensimmäisen ja toisen vuosiluokan koululaisille, jotka tarvitsevat sitä vanhemman tai muun huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi.

Perusteluna on se, että näiden nuorimpien, ykkös-, kakkosluokkalaisten, oppilaiden yksinäisistä iltapäivistä ja aamuista on jo pitkään kannettu huolta. Lasten yksinäisten iltapäivien turvana onkin jo vuosia ollut iltapäiväkerhotoiminta, elikkä lapsi voi osallistua kerhohen toimintaan koulupäivän jälkeen tai jopa sitä ennen, niin ettei tarvitse viettää aikaa koulupäivän päättymisen jälkeen yksin kotona tuntikausia. Osa niistä lapsista, joiden vanhemmat tekevät esimerkiksi vuorotyötä, joutuu kuitenkin viettämään jopa iltoja ja öitä yksin vanhempien työssäkäynnin takia, koska kaikilla vanhemmilla ei ole mahdollisuutta järjestää ilta- ja yöaikaista huolenpitoa muulla tavoin.

Lain mukaan päivähoitoa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä vanhempien tai muiden huoltajien tarvitsemassa muodossa, vaikka vuorohoitoon ei subjektiivista oikeutta olekaan. Oikeus vuorohoitopaikkaan perustuu vanhempien työstä tai opiskelusta johtuvaan tarpeeseen, elikkä silloin kun näitä tavanomaisia aukioloaikoja käytetään. Vuorohoitoa on siis iltakuudesta aamukuuteen tapahtuva hoito ja iltahoito, jota järjestetään arkipäivisin kello kymmeneen asti, ja viikonloppuhoito. Tämä vuorohoito on tarkoitettu säännöllisesti vuorohoitoa tarvitseville lapsille, ja nämä vuorohoitoajat perustuvat niihin aikoihin, jolloin vanhemmat ovat työvuorossa, elikkä lapsi voi olla hoidossa aina silloin, kun vanhemmat ovat töissä, ja sitten tietenkin yövuoron jälkeen vanhempien nukkumisajan. Sitten jos on muita tarpeita tämmöisiin erikoisempiin aikoihin, niin ne pitää sitten muulla tavoin järjestää, elikkä tämä koskee vain työssäkäyntiä.

No, kuitenkin on sellainen tilanne, että kouluikäisistä lapsista edes näillä kaikkein nuorimmilla, ykkös-, kakkosluokan oppilaila, ei ole lain tuomaa oikeutta vuorohoitoon, koska se päivähoito-oikeus päättyy viimeinen päivä heinäkuuta sinä vuonna, kun lapsi aloittaa koulun. Ja oikeutta siihen vuorohoitoon ei tämän päivämäärän jälkeen ole, vaikka lapsi ei olisi edes seitsemää vuotta vielä täyttänyt. Elikkä jopa kuusivuotias lapsi voi joutua viettämään iltoja tai öitä yksin kotona, jos vaikka vanhempien vuorotyö sitä vaatii.

Elikkä meillä ei ole olemassa lakisääteistä turvaa näiden pienten koululaisten vuorohoidon tarpeisiin. Tietenkin erityisen haavoittuvassa tilanteessa ovat ne, joiden vanhemmat tai esimerkiksi yksinhuoltajavanhempi tekee kolmivuorotyötä vaikkapa hoitoalalla. Kaikilla ei ole ystäviä tai sukulaisia, jotka voisivat tässä tulla avuksi. Jotkut kunnat tarjoavat pienille koululaisille harkinnanvaraisesti vuorohoitoa, jos siellä vuorohoitopäiväkodissa on tilaa sen jälkeen, kun nämä päivähoitoikäiset on sinne sijoitettu.

Mutta tämän aloitteen mukaan katsomme, että olisi tärkeää, että tämmöisillä pienillä koululaisilla olisi ihan lain turvaama oikeus siihen, että tämmöinen ilta- ja yöaikainen hoito olisi saatavissa silloin, kun vanhemmat eivät sitä muutoin pysty järjestämään. Elikkä tämä on tässä aloitteen sisältönä. Tosiaan näiden lasten tai perheiden joukko, joita tämä ongelma koskee, ei varmasti ole kovin suuri, mutta on tietenkin selvää, että kenenkään pienen koululaisen ei tule jäädä iltaisin ja öisin yksin kotiin sen takia, että meidän lainsäädännössämme on tällainen puute ja sitten vain satunnaisesti kunnat tätä hoitoa järjestävät.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia, edustaja Eloranta. Älkää suotta poistuko kovin kauas.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 93/2020 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.00 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (esittelypuheenvuoro): Kiitos. — Puhemies, tarkentaisitteko, mikä on tämän esittelypuheenvuoron maksimipituus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No, 10 minuuttia on esittelypuheenvuoron maksimipituus, mutta kun koko keskusteluun on varattu 30 minuuttia ja listalla ei kovin montaa puhujaa ole, niin minun puolestani voitte käyttää vaikka sen koko 30 minuuttia.

No niin. — Arvoisa puhemies! Melkeinpä tasan vuosi sitten lokakuun lopulla 22.10. minulle tuli ikävä puhelinsoitto. Sain tiedon, että minua koskevia henkilökohtaisia tietoja on vuotanut julkisuuteen terapiakeskus Vastaamon tietovuodossa. Olin yhden kerran käynyt Vastaamon asiakkaana. Olin yhteydessä keskusrikospoliisiin, ja siellä tutkinnanjohtaja neuvoi minua tekemään rikosilmoituksen ja etsimään tietoa Kyberturvallisuuskeskuksen sivuilta muun muassa luotonestokiellon tekemisessä. Näin tietenkin teinkin. Tiedon löytäminen ei ollut ihan helppoa, mutta sain sitten luotonestokiellon tehtyä. Se pitää muuten tehdä kahteen eri paikkaan, ja se on maksullinen palvelu ja voimassa vain tietyn ajan. Eli tämä luotonestokielto tarkoittaa sitä, että yleensä en pysty tämän jälkeen tekemään pelkillä luotokorttitiedoilla verkko-ostoksia, ellei palveluntarjoajalla ole käytössään pankin varmenusta luottokortin tukena. No, saman viikon lauantai-iltana sain sitten vielä kiristysviestin, jossa kehoitettiin maksamaan 500 euron edestä bitcoineja, tai muuten tietoni vuodettaisiin verkkoon. Sinänsä toki tämä uhkaus oli vähän outo, koska tämä tietovuoto oli jo tapahtunut. En tietenkään näitä lunnaita maksanut. Toivottavasti kukaan muukaan ei niin tehnyt.

Joka tapauksessa minun ja satojen tai jopa kymmenientuhansien suomalaisten tiedot oli vuodettu tai olivat vaarassa vuotaa niin sanottuun pimeään verkkoon, dark webiin, tai Tor-verkkoon. Omat tietoni olivat siellä todistettavasti olleet luettavissa, mutta ainakin välillä ne olivat ilmeisesti olleet poistettuna. Ongelma kuitenkin on, että vaikka tietovuotaja olisi tiedot poistanut, on joku muu voinut ne sieltä kopioida talteen ja voi julkaista ne milloin ta-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

hansa uudelleen. Tämän ikävän tosiasian edessä me kaikki tietovuodon uhrin olemme lopun ikäämme. Itse en niinkään välitä niiden tietojen kohtalosta, joita käynnillä oli kirjattu, vaan eniten huolestuttaa henkilötunnuksen vuotaminen. Monien osalta terapeutille kerrotujen tietojen vuotaminen saattaa tietenkin olla se kaikkein ikävin asia, sillä tällaisessa tilanteessa saatetaan kertoa niitä kaikkein arimpia ja henkilökohtaisimpia asioita.

Sain valtavasti yhteydenottoja kerrottua oman kokemukseni tietomurron ja kiristykseen kohteeksi joutumisesta. Käymässäni keskusteluissa ja yhteydenotoissa tietovuodon uhrien kanssa tuli esiin useita ongelmia, ja samalla toivottiin, että eduskunnassa puututaan epäkohtiin. Niinpä tein hallitukselle kirjallisen kysymyksen ja toimenpideohjeen ja valmistelin nämä kaksi lakialoitetta, jotka ovat tänään lähetekeskustelussa. Tämä siis noin vuosi sitten.

Kun satojen ja jopa tuhansien kansalaisten henkilötunnukset paljastuvat verkossa, pakottaa se meitä lainsäätäjiä pohtimaan pelkän henkilötunnuksen käytön kieltämistä tunnisteen ilman vahvaa tunnistautumista. Tällä hetkellä pelkän nimen ja henkilötunnuksen avulla on mahdollista tehdä muun muassa verkko-ostoksia ja ottaa pikavippejä. Myös viranomaisten verkkoasioinnissa on pelkästään näillä tiedoilla mahdollista tehdä esimerkiksi aiheeton osoitteenmuutos tai ilmoittaa toinen ihminen vaikkapa yrityksen vastuuhenkilöksi. Tuntuu aika käsittämättömältä, että tällainen on 2000-luvun digitalisoituneessa yhteiskunnassa vielä mahdollista.

Toimenpideohjeessani ehdotin, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin potilasrekisterien tietoturvan ja valvonnan varmistamiseksi, identiteettivarkauden uhrien suojaamiseksi ja tietoturvalainsäädännön ajantasaistamiseksi muun muassa velvoittamalla henkilötunnuksen sijasta vahvan tunnistautumisen käyttöä muun muassa luottokaupassa ja viranomaisasioinnissa. Olenkin todella iloinen siitä, että pääministeri Marinin hallitus on viemässä eteenpäin ja toteuttamassa esittämiäni toimia. On hyvä, että hallitus osoittaa linjauksillaan kuulleen meitä Psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurron uhreja käydessään korjaamaan näitä esiin nousseita lukuisia epäkohtia. Näitä toimenpiteitä, joita ehdotin ja joita nyt ollaan valmistelemaan, ovat muun muassa vahvan tunnistamisen vaatimuksen laajentaminen luottokauppaan, jota työryhmä nyt pohtii, samaten sähköisen vahvan tunnistamisen vaatimus sähköiseen viranomaisasiointiin sekä yhtenäinen turvatoimien toimintakieltojärjestelmä siten, että luottokielto, rekisteröintikielto, osoitteenmuutoskielto ja osoitetietojen suojaus ovat saatavissa samasta paikasta.

Vastaamon tietomurto on osoittanut, että yhteiskuntamme ei ole vielä riittävästi varautunut kyberrikollisuuteen. Siksi on tärkeää, että keskustelua kyberturvallisuuden parantamisesta jatketaan. Lisäksi on tärkeää seurata hallituksen vuosi sitten linjaamien toimenpiteiden vaikutuksia esimerkiksi asiakas- ja potilasrekisterien valvonnan ja tietoturvan laadun osalta.

Arvoisa puhemies! Tässä asiakohdassa käsiteltävän lakialoitteen 92 vuoden 2020 valtiopäiviltä pääasiallinen sisältö on se, että sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin lisättäisiin uusi 6 §, jonka mukaan sähköinen asiointi viranomaisessa edellyttää vahvaa tunnistamista.

Eli todellakin tämä Psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurto osoittaa, että emme ole yhteiskuntana riittävästi varautuneet kyberrikollisuuteen, kun näin suuri joukko ihmisiä joutuu tietovuodon seurauksena alttiiksi identiteettivarkauksille. Todellakin tämä tietovuoto herättää aika paljon erilaisia kysymyksiä lainsäädännön muutostarpeiden pohjalta. Tosiaan ainakin vielä sillä hetkellä, kun tein tämän aloitteen, tilanne oli sellainen, että henki-

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

lötunnus eli tämä yksilön identiteettinumero — siitähän on kysymys, se on identiteettinumero — riittää monissa yhteyksissä, muun muassa postissa, Patentti- ja rekisterihallituksessa, Digi- ja väestötietovirastossa sekä verkkokaupassa, tunnistautumisen välineeksi. Nyt saattaa olla niin, että tilanne Digi- ja väestötietoviraston kohdalla on jo muuttunut — ainakin kun itse yritin tehdä osoitteenmuutoksia, niin minun mielestäni siellä oli jo muutoksia tapahtunut. Mutta joka tapauksessa lainsäädäntömuutosta ei ole vielä tehty.

Kun tällaisia isoja määriä — satojentuhansien ihmisten — henkilötunnuksia paljastuu verkossa, niin on todellakin aivan välttämätöntä pohtia pelkän henkilötunnuksen käytön kieltämistä, eli se lainsäädännöllisesti sitten kielletäisiin, niin että siihen pitää yhdistää tämä vahva tunnistaminen. Eli jokaisella kansalaisella pitäisi olla oikeus siihen, että heitä koskevia tietoja voi viranomaisen rekisterissä muuttaa ainoastaan vahvan tunnistamisen kautta. Esimerkiksi tosiaan osoitteenmuutoksen on voinut tehdä ja henkilön on voinut ilmoittaa yrityksen vastuuhenkilöksi ilman, että henkilö itse tietää. Elikkä on välttämätöntä, että viranomaisten rekistereissä olevien omien tietojen muuttamista ja luovuttamista koskevat pyynnöt ja kiellot voisi tehdä sähköisessä asiointissa ainoastaan vahvaa tunnistautumista käyttäen.

Todellakin tässä ehdotuksessa esitän, että sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain kumotun 6 §:n tilalle säädettäisiin uusi 6 §, jossa sitten sanottaisiin, että sähköinen asiointi viranomaisessa edellyttää vahvaa tunnistamista. Tosiaan valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen tämän Vastaamo-tapauksen tiimoilta viime vuoden kesäkuussa siitä, että tietoturvaa ja tietosuojaa parannetaan yhteiskunnan kriittisillä toimialoilla, ja siellä sitten on myöskin tuotu esille lakisääteisten tietoturvavaatimusten tarkentaminen. Elikkä käsittääkseni nämä asiat ovat mahdollisesti menossa eteenpäin, mutta pidän aivan välttämättömänä, että tämä vahva tunnistautuminen vaaditaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

11. Lakialoite laiksi kuluttajansuojalain 2 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 94/2020 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ja jälleen kerran edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.09 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tuossa äskeisessä kohdassa jo kerroinkin taustaa tällekin aloitteelle, mutta voin nyt mennä tämän aloitteen sisältöön suoraan. Eli tausta on tässä sama elikkä tämä Vastaamon tietomurto.

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

Tässä aloitteessa ehdotetaan lisättäväksi kuluttajansuojalain (38/1978) kakkoslukuun uusi pykälä, 21 §, jonka mukaan luottosopimus etämyynissä edellyttää asiakkaan vahvaa tunnistamista. Eli tosiaankin tämä Psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurto, jossa sadat ja ehkä jopa kymmenettuhannet ihmiset ovat joutuneet alttiiksi identiteettivarkauksille, herättää kysymyksen siitä, onko millään tavalla kohtuullista, että tällä hetkellä henkilötunnus — eli tämä yksilön identiteettinumero — riittää monissa yhteyksissä, muun muassa verkkokaupassa, riittäväksi tunnistautumisen välineeksi. Todella, kun näin suurella joukolla ihmisiä henkilötunnukset paljastuvat, tämä kyllä saa meidät pohtimaan sitä, pitäisikö kieltää tämä pelkän henkilötunnuksen käyttö, ilman että sitä vahvaa tunnistamista vaaditaan.

Todellakin tällä hetkellä on mahdollista tehdä ostoksia netissä, hakea lainaa ja pikavippejä ja tilata erilaisia palveluita ilman vahvaa sähköistä tunnistamista. Kaikenlainen luottollinen myynti, tilaaminen ja lainan sekä pikavippien ottaminen niin verkossa kuin muual-
lakin, jossa käytetään pelkkää nimeä ja henkilötunnusta identifiointiin, tulee kieltää kokonaan. Sen sijaan tulee aina edellyttää vahvaa tunnistamista joko mobiilivarmenteella, pankin tunnuksilla tai muulla vastaavalla, jotta voidaan sitten varmistautua siitä, että kyseinen henkilö itse on sitä kauppaa tai muuta tekemässä.

Tosiaankin tällä hetkellä pelkän henkilötunnuksen varkaudella voidaan aiheuttaa ja on aiheutettu valtavia vahinkoja syyttömille ihmisille. Tätä on siis tapahtunut jo ennen tätä Vastaamon tietomurtoa, mutta nyt kun tämä näin massiivisesti on tullut esille, niin myöskin nämä aiemmat tapaukset ovat tavallaan tulleet tässä sitten esille. Eli tällainen identiteettivarkaus tulee usein ilmi vasta siinä vaiheessa, kun uhri saa perintäkirjeitä liittyen ostoksiin, joita hän ei tiedä tehneensä, tai lainoihin, joita hän ei tiedä ottaneensa. Tämän jälkeen rikoksen uhri joutuu ottamaan yhteyttä laskuttajiin, tekemään rikosilmoituksen ja maksamaan omaehtoisen luottokiellon hankinnasta, mikä sekään ei silti täysin suojaa tietojen väärinkäytökseltä.

Ostoksen tekeminen esimerkiksi verkkokaupassa saattaa siis onnistua tietämällä ainoastaan ihmisen nimi ja henkilötunnus. Myös osoitetieto vaaditaan, mutta toimituksen voi valita muuhunkin osoitteeseen. Joissain tapauksissa tilauksen tekeminen onnistuu pelkkään pakettiautomaattiin ilman kotiosoitetta. Tekijä käyttää tilatessaan usein omaa tai keksittyä sähköpostiosoitetta ja puhelinnumeroaan saaden tällöin noutoilmoituksen ja ensimmäisen laskun itselleen. Uhri yleensä saa tietoonsa tilauksen vasta, kun kotiin tulee luottosopimus, maksumuistutus tai perintäkirje. Tilaus on uhrin nimissä, joten maksuvastuu on lähtökoh-
taisesti uhrilla ja uhri joutuu selvittämään asiaa, että saa maksuvastuun pois itseltään. Kun henkilötunnus on ammattirikollisen tiedossa, sitä usein käytetään monen eri maksunvälittäjän ostoksissa, pikavipeissä ja lainoissa, jotka kaikki kasaantuvat uhrin nimiin.

Eli tämä on se uhkakuva, mikä minulla ja muillakin Vastaamon tietovuodon uhreilla on, että joku voi vaikka kymmenenkin vuoden päästä käyttää esimerkiksi minun tai jonkun muun henkilötunnusta ja tehdä ostoksia ja kaikenikäistä haittaa, ellemme tätä lainsäädäntömuutosta tee. Ja todellakin ehdotuksena on, että tämän kuluttajansuojalain kakkoslukua muutettaisiin sillä tavalla, että lisätään sinne uusi 21 §, jossa sitten on, että luottosopimus etämyynissä edellyttää asiakkaan vahvaa tunnistamista.

Sen verran vielä tästä asiasta, että niin kuin sanoin, valtioneuvosto on lähtenyt näissä asioissa liikkeelle, ja on hyvä, että oikeusministeriö on asettanut työryhmän pysyvien muutosten tekemiseksi kuluttajaluottoja koskevaan sääntelyyn. Tämä työryhmä on asetettu elokuun alussa tänä vuonna, ja työryhmän työskentelyaika on tuonne helmikuun loppuun ensi

Pöytäkirja PTK 111/2021 vp

vuonna. Siinä on tarkoitus muiden asioiden mukana, mitä siinä valmistellaan, laajentaa tätä velvollisuutta todentaa luotonhakijan henkilöllisyys koskemaan mahdollisuuksien mukaan kaikkia kuluttajaluottosopimuksia sekä verkkokauppojen laskutuspalveluita. Elikkä tällä hetkellä kuluttajansuojalaissa edellytetään, että luotonantaja todentaa ennen kuluttajaluottosopimuksen tekemistä luottoa hakevan henkilöllisyyden huolellisesti, ja jos henkilöllisyys todetaan sähköisesti, niin luotonantajan on käytettävä vahvaa sähköistä tunnistamista. Mutta säännös ei koske hyödykesidonnaisia kertaluottoja eikä verkkokauppojen laskutuspalveluita, ja tosiaan nyt on noussut tarve harkita, että tämä henkilöllisyyden todentamisvelvollisuus laajenisi myöskin kuluttajaluottoihin ja verkkokauppojen laskutuspalveluihin.

Toivottavasti tästä Vastaamo-tietovuodosta on nyt ollut se hyöty, että saamme nämä tietoturvaan liittyvät lainsäädännölliset ja muut asiat kuntoon. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset itsellenne. Sääli, ettei ollut useampi edustaja näitä hyviä aloitteita kuuntelemissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 8.10.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 19.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen